

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**5-6 YAŞ ARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN
ÇOCUKLARIN BENLİK KAVRAMI ALGILARININ DAVRANIŞ
PATERNLERİYLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Canan KIZIROĞLU BALCI

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Nadire Gülçin Yıldız

İSTANBUL, 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**5-6 YAŞ ARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN
ÇOCUKLARIN BENLİK KAVRAMI ALGILARININ DAVRANIŞ
PATERNLERİYLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

Canan KİZİROĞLU BALCI
(124102011)

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Nadire Gülçin Yıldız

İSTANBUL, 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 124102011
Öğrenci Adı Soyadı	: Canan Kızıroğlu Balcı
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Nadire Gülçin Yıldız
Tezin Başlığı	: 5-6 YAŞ ARASI OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN BENLİK KAVRAMI ALGILARININ DAVRANIŞ PATERNLERİYLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 25.07.2019	Saat	: 14:30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı, ☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU ☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay) ☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı, ☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr. Öğr. Üyesi Nadire Gülçin Yıldız	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Kaan Yılandıoğlu	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Erkal Erzincan	

YEMİN METNİ

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Canan KIZİROĞLU BALCI

Tarih

İmza

ÖNSÖZ

Öncelikle tez danışmanlığımı kabul eden, beni motive ederek tezimi tamamlayabilmem konusunda yüreklendiren, ilgi ve zamanını esirgemeyen değerli danışman hocam Nadire Gülçin Yıldız’a teşekkürlerimi borç bilirim.

Her zaman yanımda olan, sonsuz desteğiyle bana güç veren değerli eşim Selim Balcı ‘ya ve Çalışma arkadaşım ve kıymetli dostum Merve Şeyda Akpunar’a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca uygulamalar sırasında araştırma için yardımcı olan tüm öğretmenlere ve ebeveynlere çok teşekkür ederim.

Canan KİZİROĞLU BALCI

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların benlik algıları ile davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca çocukların yaşı, cinsiyeti, ailedeki toplam çocuk sayısı, annenin çalışması, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi gibi özellikler de değişken olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın örneklemini İstanbul’da özel bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden toplam 118 öğrenci ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Demografik veriler araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formuyla elde edilmiştir. Çocukların benlik algıları ve davranış sorunlarını ölçümlemek amacıyla Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (PURDUE) ve Davranış Sorunları Ölçeği (DSÖ) kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre 60-72 aylık çocukların benlik algıları ile davranış sorunları arasında istatistiksel açıdan negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Yani, benlik kavramı ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça davranış sorunları ölçeğinden alınan puanlar azalmaktadır. Ayrıca benlik algıları ve davranış sorunlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan analizlere göre; kız çocuklarının davranış sorunları ölçeğinden aldıkları puanının erkek çocuklarının aldıkları puana göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür. Yaş faktörüne göre yapılan analizlerde; 6 yaşındaki çocukların davranış sorunları puanı, 5 yaşındaki çocukların puanından anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Yaşa göre benlik algısında 6 yaşındaki çocukların puanları 5 yaşındaki çocukların puanından anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocukların davranış sorunlarından aldıkları puanın düştüğü, benlik algısı puanlarının arttığı gözlenmiştir. Ayrıca ailenin gelir düzeyindeki artışın benlik kavramı puanlarındaki artışı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Benlik Algısı, Davranış Sorunları

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the relationship between self-concept and behavioral problems of 60-72-month-old children attending preschool education. And also, the features such as age, gender, the total number of children in the family, working status of the mother, educational status of the mother, educational status of the father, income level of the family are considered as variables.

The sample of the study consists of 118 students and their parents attending a private preschool education institution in Istanbul. Demographic data were collected using personal information forms prepared by the researcher. The Purdue Self-Concept Scale (PURDUE) and Behavioral Problems Scale (WHO) were used to measure children's self-concept and their behavioral problems.

According to the findings of the study, there is a statistically negative relationship between self-concept and behavioral problems of 60-72-month-old children. In other words, as the scores obtained from the self-concept scale increase, the scores gained from the behavioral problems scale decrease. And also, according to the analysis carried out to understand whether self-concept and behavioral problems differ according to demographic variables, it was found that the scores of girls from the scale of the behavioral problems were significantly lower than the scores of the boys. In the analyzes made according to age factor, the behavioral problems scores of 6-year-old children were found to be significantly higher than those of 5-year-old children. In the case of the children's self-concept according to their age, the scores of 6-year-old children were significantly higher than those of the 5-year-old children. It was observed that behavioral problems scores of the children decreased and their self-concept scores increased as the education level of the mother increased. In addition, it was observed that the increase in the income level of the family significantly predicted the increase in self-concept scores.

Keywords: Preschool, Self-concept, Behavioral Problems

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ...	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ...	vii
EKLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	4
1.1.2. Alt Problemler.....	4
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.3. SAYILTILAR	6
1.4. SINIRLILIKLAR.....	6
1.5. TANIMLAR.....	6
BÖLÜM II.....	7
KURAMSAL AÇIKLAMALAR.....	7
2.1. BENLİK.....	7
2.1.1. Benlik Kavramı.....	7
2.1.2. Okul Öncesi Dönemde Benlik Kavramı	8
2.1.3. Benlik Kavramına Dair Kuramsal Açıklamalar	11
2.2. DAVRANIŞ SORUNLARI	14
2.2.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim Özellikleri	14
2.2.1.1. Üç Yaş Çocuğu	14
2.2.1.2. Dört Yaş Çocuğu	14
2.2.1.3. Beş Yaş Çocuğu	15
2.2.1.4. Altı Yaş Çocuğu	15
2.2.2. Davranış ve Davranış Problemleri	15
2.2.2.1. Kavgacı ve Saldırgan Olma	19
2.2.2.2. Endişeli ve Ağlamaklı Olma	20
2.2.2.3. Aşırı Hareketli ve Dikkatsiz Olma	21
BÖLÜM III	22
YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2. Araştırmanın Örneklemi	22
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	22
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	22
3.3.2. Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (PURDUE)	23
3.3.3. Davranış Sorunları Ölçeği (DSÖ)	23

3.4. Verilerin Analizi	24
BÖLÜM IV	25
BULGULAR	25
4.1. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizleri	25
4.2. Verilerin Analizlere Hazırlanması ve Parametrik Testler İçin Ön Koşulların İncelenmesi	26
4.3. Araştırmada Yer Alan Katılımcılara Ait Demografik Özellikler	27
4.4. PURDUE ve DSÖ Arasındaki Korelasyon Katsayılarının İncelenmesi.....	30
4.5. Demografik Değişkenlere İlişkin Analizler	31
4.5.1. Çocuğun Cinsiyeti.....	33
4.5.2. Çocuğun Yaşı.....	33
4.5.3. Ailedeki Toplam Çocuk Sayısı	34
4.5.4. Ailedeki 2-6 Yaş Arası Çocuk Sayısı	34
4.5.5. Ailenin Bakım Desteği Alıp Almaması	35
4.5.6. Annenin Çalışıp Çalışmaması	35
4.5.7. Ailenin Aylık Geliri, Anne Eğitim Düzeyi, Anne Yaşı, Baba Eğitim Düzeyi ve Baba Yaşının PURDUE ve DSÖ Puanlarıyla İlişkisi	36
BÖLÜM V.....	37
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	37
BÖLÜM VI	44
ÖNERİLER	44
KAYNAKÇA.....	45
EKLER	51
EK-1: İZİN FORMU.....	51
EK-2: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	52
EK-3: PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ	53
EK-4: OKUL ÖNCESİ DAVRANIŞ SORUNLARI TARAMA ÖLÇEĞİ	54
EK-5 PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ İZİN YAZISI.....	55
EK-6: ÖZGEÇMİŞ.....	56

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İç Tutarlık Analizlerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Araştırmada Yer Alan Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Tablo 3. Benlik Algısı (Purdue) Ve Davranış Sorunları (Dsö) Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre Purdue Ve Dsö Puanları

EKLER LİSTESİ

EK-1: İZİN FORMU

EK-2: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

**EK-3: PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI
ÖLÇEĞİ**

EK-4: OKUL ÖNCESİ DAVRANIŞ SORUNLARI TARAMA ÖLÇEĞİ

**EK-5: PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI
ÖLÇEĞİ İZİN YAZISI**

EK-6: ÖZGEÇMİŞ

KISALTMALAR

PURDUE-Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği

DSÖ-Davranış Sorunları Ölçeği

BÖLÜM I

GİRİŞ

Doğum öncesi dönem itibariyle başlayan gelişim serüveni yaşam boyu devam sürer ve birçok faktörün etkisi altında yaşamın sonuna kadar devam eder. Bu serüven her insanda benzer dönüm noktalarına sahip ancak yine de her insanın özelinde biricik yapıdadır. Çoğu zaman fizyolojik ve psikolojik etkiler yan yana bulunmakta ve gelişim serüvenini doğal olarak etkisi altına almaktadır.

Yaşam döngüsü içinde gelişim alanlarının karşılıklı etkileşimleri bireyin yeni durumlara uyum sağlayabilmesi için gerekli alt yapıyı hazırlamaktadır. Bu süreçte duygusal ve sosyal faktörler de oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Gelişimin duygusal ve sosyal boyutları psiko-sosyal gelişim adı altında toplanmaktadır. İnsanın yaşam çizgisinde oldukça önemli bir rol üstlenen benlik kavramı da psiko-sosyal alanda kişilik gelişimin bir parçasını oluşturur.

İnsan doğduğu an itibariyle sosyal yaşamın içindedir ve bu alanda varlığını sürdürme çabası içerisine girmektedir. Kendini sosyal olarak var etme ve varlığını sürdürme aşamasında kendine dair veriler edinir. Sosyal olarak kim olduğuna dair bilgi sahibi olma isteği de temel ihtiyaçları kadar önemlidir. Bireylerin kendini algılamaya başlamasıyla beraber özellikle ergenlik döneminin gündeminde olan “ben neyim, kimim, nasıl bir insanım?” gibi sorulara dair cevap arayışları felsefe, psikoloji, sosyoloji ve davranış bilimi gibi birçok bilim dalının araştırma konusu olmuştur (Sarica, 2013).

Bireylerin dünyaya gelir geldikleri andan itibaren fiziksel ve sosyal bir çevrenin içine girmesi ve artan bir seviyede yaşadığı çevreye uyum göstermesi gerekmektedir. Çocukluğun ilk yıllarındaki sosyal gelişiminin niteliği, bireylerin daha sonraki yıllarda göstereceği sosyal davranışlarının temel yapısını oluşturmaktadır (Ülgen ve Fidan, 1997).

Sosyal-duygusal alanlarda gelişim içinde yer alan kendilik (benlik) oluşumu ve gelişimi oldukça önemlidir. Sonradan kazandığımız özelliklerle var olmaya başlayan benliğimiz, sosyal çevremizden aldığımız geribildirimlerle şekillenen ve gelişen bir yapıdadır. Çocukluk döneminde ne kadar çok yaşantı ve deneyime sahip olunursa, bireylerin kendine dair benlik algısı da o kadar güçlü olmaktadır. Çocukluk döneminde

benlik saygısı gelişmiş olan bireylerin, olumlu kişilik özellikleri olan, kim olduklarının bilincinde, kendi hayatlarına bir yön verebilen, karşılaştıkları sorunları çözme kapasitesi olan ve hayatlarının bir amacı olan bireylere dönüştüğü görülmektedir (Bee ve Boyd, 2009).

Benlik algısı desteklenen ve sağlıklı olan çocukların kendilerini kabul ettikleri görülür. Kendilerini özerk, değerli ve yeterli hissetmede diğerlerinden gelen mesajları dikkate alırlar. Ayrıca sağlıklı benlik algısı olan çocuklar, kendilerine güvenirlir, içten gelen bir öğrenme arzuları vardır ve gerginliklere daha çok tahammül edebilirler. Bundan dolayı okulda başarı sağlamada, toplumun üretici üyelerinden biri olmada ve sorumlulukları kabul etmede daha hazır ve yetkindirler (Turaşlı, 2006).

Toplumsallaşmanın ilk basamağı olan okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun aileden aldığı eğitimin geliştiği bir yer olarak çocuğun hayatına girer. Toplumla beraber uyumlu bir hayat sürebilmesi için çocuğun duygusal, bedensel, bilişsel ve sosyal gelişimini sağlamak için gerekli olan temeli oluşturmak okulun en temel görevidir. Çocuk aynı ortama girdiği diğer çocuklar ve öğretmeni aracılığıyla oluşan topluma uyum sağlamayı yaş kapasitesi arttıkça öğrenir. Burada okul öncesi eğitimin amacı çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra sosyalleşmesini de sağlamak olmalıdır. Çocuk genel davranış kurallarına uymuyor ise, okul çatısı içerisinde öğretmenlerinin yardımıyla ve eğitim programlarının desteğiyle uygun davranışları öğrenirler. (Kanlıkılıçer, 2005).

Okul öncesi eğitimin amacı, ilk defa ev dışında varlığını göstermeye başlayan çocukların topluma uyum göstermesini sağlamaktır. Bu dönemde aldıkları eğitim çocukların ileriki hayatlarında onları etkileyecek süreçleri de beraberinde getirecektir. Dolayısıyla bu dönemde yaşanan ve yaşanmayan her şey gelişimlerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileme gücüne sahiptir. Bu dönemde oluşmaya başlayan kendilik algısı, yani çocuğun kendisini nasıl algıladığı, nasıl tepki verdiğine, çevreyle uyumuna, sözel ve sözel olmayan iletişim şekillerine bakılarak anlaşılabilmektedir. Aynı zamanda okul öncesi dönemde çocukların bazı davranışlarının problem olarak değerlendirilmesi de söz konusudur. Burada davranışın sorun olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine dair kriterlerden en önemlileri davranışın ne sıklıkta ve sürede ortaya çıktığıdır. Okul öncesi eğitim döneminde bu sorunların analiz edilmesi önemlidir. Çünkü bu dönemde ortaya

ıkan davranış sorunlarının artması veya süreklilik kazanması ile çocuklardaki kendilik algısı olumlu veya olumsuz olarak etkilenmektedir (ebi, 2017).

Davranış problemleri, çocukların sergilediği karmaşık bir davranışsal ve duygusal sorunları tarif eder. Davranış problemlerinin, ocuk ve çevresi arasında sürüp giden olumsuz sosyal etkileşimlerin hem sonucu olduğu, hem de devamını sağlayan nitelikte olduğu görülmektedir (Budak, 2000). Dolayısıyla eğitimciler çocuğun sosyal davranışlarını geliştirdikleri kadar, çocuğun davranış problemleri üzerinde de durmaktadırlar. Davranış problemleri sergileyen bir çocuğun uyumunun ve buna bağlı olarak başarısının etkileneceği göz önüne alındığında, çocuğun davranış problemlerini anlamaya çalışmak, tanımlamak ve sonra uygun yöntemlerle çözüm arayışına girmek gerekir.

Okul ncesi dönemde gözlenen dikkat sorunlarının ileriki yıllarda akademik başarıyla olan ilişkisinin araştırıldığı bir araştırmanın sonuçlarına göre; dikkate alınmayan ve tedavi edilmeyen dikkat sorunlarının öğrencilerin başarısını düşürdüğü ve akademik performansını ciddi şekilde etkilediği görülmüştür (Barrigo ve ark.,2002). Bu tip ve benzer problemlerin erken dönemlerde önemsenmemesi ve gözden kaçması problemlerin büyüyerek ciddi sorunlara dönüşmesine sebep olmaktadır. Dolayısıyla ciddi sorunlara dönüşebilecek problemlerin tespiti ve takibinde öğretmenlerin rolü büyüktür. Çocukların aile ortamı dışında, vakitlerini en çok okulda geçirmektedirler. Dolayısıyla problemlerin en fazla sergilendiği ve objektif değerlendirilebildiği ortam okul koşullarıdır. Okul ortamında ortaya çıkan davranış problemlerinin, ne seviyede ve hangi koşullarda ortaya çıktığı bilgisi öğretmenlerin gözlemi ve takibiyle alınabilmektedir. Dolayısıyla bu öğrencilerin takibi, değerlendirilmeleri ve tedavileri noktasında öğretmenlerin öğrencilerin gelişim özellikleri hakkında farkındalıkları yüksek ve müdahale edebilir seviyede olmaları önemlidir (ieki, 2000).

Sağlıklı toplum oluşturulması sağlıklı çocukların yetiştirilmesiyle mümkün olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında çocukların benlik/kendilik algılarının davranış örüntülerini etkilediği ve buna bağlı olarak çocuklarda bazı davranış sorunları ortaya çıkartabileceği düşünülmektedir. Konuyla ilgili yapılmış çalışmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Çocukların benlik kavramları, davranış sorunları ve ebeveynlerin

kullandığı disiplin yöntemleri arasındaki ilişkinin 10-14 yaşları arasında değişen toplam 300 çocukla araştırıldığı bir araştırmada benlik algısı alt ölçeklerinden “sosyal kabul” dışındaki “eğitsel yeterlilik”, “atletik yeterlilik”, “fiziksel görünüm”, “davranışsal yönetim”, ve “evrensel benlik” alt ölçekleriyle “çocukların davranış sorunları” arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tazeoğlu, 2011). Yaşları 14 ile 17 arasında değişen 153 gençle yapılan bir diğer çalışmada gençlerin davranış problemleri; aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değeri açısından incelenmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre; düşük benlik saygısı, ergenlerin yaşadığı davranış sorunlarını yordamada açıklayıcı olmuştur (Saydam ve Gençöz, 2005).

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Tezin amacı, 5-6 yaş arasındaki okul öncesi eğitime devam eden çocukların benlik kavramı algılarının ve davranış sorunlarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı ve benlik kavramı algıları ile davranış sorunları arasında bir ilişki olup olmadığını değerlendirmektir. Konuyla ilgili bilime kapsamlı veri ve bilgi sunmayı, ailelerle ve çocuklarla çalışan uzmanlara kaynak sağlamayı ve ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesi için yapılacak olan çalışmalara kılavuzluk etmeyi hedeflemektedir.

1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

5-6 yaş arasındaki okul öncesi eğitime devam eden çocukların benlik kavramı algıları ile davranış sorunları arasında bir ilişki var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

- 1.Çocukların kendilik algılarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- 2.Çocukların davranış sorunlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- 3.Çocukların kendilik algılarında çocukların yaşı açısından anlamlı bir fark var mıdır?
- 4.Çocukların davranış sorunlarında çocukların yaşı açısından anlamlı bir fark var mıdır?

5.Çocukların kendilik algılarında ailedeki toplam çocuk sayısı açısından anlamlı bir fark var mıdır?

6.Çocukların davranış sorunlarında ailedeki toplam çocuk sayısı açısından anlamlı bir fark var mıdır?

7.Çocukların kendilik algılarında bakım desteği almak açısından anlamlı bir fark var mıdır?

8.Çocukların davranış sorunlarında bakım desteği almak açısından anlamlı bir fark var mıdır?

9.Çocukların kendilik algılarında annenin çalışıp-çalışmaması açısından anlamlı bir fark var mıdır?

10.Çocukların davranış sorunlarında annenin çalışıp çalışmaması açısından anlamlı bir fark var mıdır?

11.Çocukların kendilik algılarında ailenin aylık geliri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

12.Çocukların davranış sorunlarında ailenin aylık geliri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

13.Çocukların kendilik algılarında anne ve babanın demografik özellikleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

14.Çocukların davranış sorunlarında anne ve babanın demografik özellikleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Olumlu benlik algısı geliştirmiş bireylerin yaşamlarından doyum aldıkları ve böylece daha verimli oldukları bilinmektedir. Kendilerine dair olumlu inançları doğrultusunda insanlar hem kendilerine güvenli ve saygılı olurken hem de diğer insanlara da saygı duymakta ve ilgi göstermektedirler. Ayrıca benlik algısı yüksek olanların yaşamdaki zorlayıcı olaylar karşısında daha esnek olabilmeleri, stresle başa çıkmada etkili çözümler geliştirebilmeleri ve böylece ruhsal sorunlar yaşama olasılıkları azalmaktadır. Tersini durumda ise bireylerin çeşitli ruhsal sorunlar yaşayabildikleri bilinmektedir (Hiçdurmaz ve Öz, 2011). Bu çalışmanın ise okul öncesi dönem çocuklarıyla ilgili daha önce detaylı araştırma yapılmamış olmasından dolayı literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. SAYILTILAR

Araştırma kapsamında, yöntem ve örneklem bakımından araştırmacı tarafından öngörülen ve varsayılan unsurlar aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmada, değişkenler ile ilgili veri toplanan örneklem evreni temsil edebilirliği varsayılmaktadır.
2. Araştırma değişkenlerini ölçmek için kullanılan veri ölçüm araçlarının analizler için kullanılabilecek geçerli ve güvenilir araçlar olduğu varsayılmaktadır.
3. Araştırmada kullanılan veri analiz yöntemlerinin bulguları elde etmek açısından geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Araştırmacı tarafından tespit edilen araştırma sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma için belirlenen ölçeklere verilen yanıtlar ile sınırlıdır.
2. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiyi tespit etme anlamında araştırmacı tarafından belirlenmiş anketlerle sınırlıdır.
3. Araştırma sınırlı bir örnekleme uygulanan anket çalışması olmasından ötürü genelleme anlamında sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

Benlik algısı: Çocuğun kendine yönelik olumlu ve olumsuz olarak yaptığı değerlendirmelerin tümüdür.

Davranış problemleri: Çocukların birçok alanda sergiledikleri ve toplumsal açıdan kabul edilmeyen, çocuğun kendisi ve çevresine zarar verme potansiyeline sahip, tekrarlayıcı bir şekilde kendilerine veya başka birine / bir nesneye yönelttikleri uygun olmayan eylemlerdir.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. BENLİK

2.1.1. Benlik Kavramı

İnsan davranışının en tipik yordayıcısı karmaşık ve dinamik bir yapı olan kişiliktir. Kişilik bireyleri birbirinden ayıran birçok etkenden oluşur. Kişiliği biçimlendiren en temel özelliklerden birisi de benlik kavramıdır (Cevher ve Buluş, 2006).

Bireyin kendine dönük bakışı, zihninde kendine dair temsilleri benlik olgusunu oluşturmaktadır. Zihinde oluşan bu temsiller kişinin kendisini nasıl algıladığını, kişisel yorumlarını, geçmiş deneyimlerini, gelecekle ilgili planlarını ve sosyal ilişkilerindeki rollerini içermektedir. (Aydın, 1996).

Birey sosyal etkileşim içerisinde büyüme ve gelişme gösterir. Anne veya bakım verenler ile süregiden iletişimle birlikte çocuğun deneyimleri arttıkça, çevresine dair algıları da artmaya başlar. Dolayısıyla hayatında önemli rolü olan insanların yaklaşım şekilleri ile çocuğun bu yaklaşımlara dair yorumları benliğin oluştuğu süreçte içeriğini şekillendirecektir. (Cevher ve Buluş, 2006).

Benlik kavramı, bireyin kendine ilişkin bilinçli algılarından oluşmaktadır. Bireyin kendine yönelik ilgisi ve düşünce becerisi benliğin en genel tanımını oluşturmaktadır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde aslında benlik, tanımı gereği pek çok bileşene atıfta bulunmaktadır ve tanımı netleştirmek için benliğin bileşenlerini incelemek gerekmektedir. Leary ve Tangle (2003)'e göre benlik şu üç temel yapıdan oluşmaktadır:

1. Kişinin kendine dair farkındalığı ile kendine dönük ilgisinin oluşturduğu dikkat süreci,
2. Bu dikkat sonucunda kendine dair oluşturduğu algı, düşünce ve duygularından oluşan bilişsel süreç,

3.Kişinin hayatında karar verme ve kontrol etme gibi süreçlerde yönlendiren yönetsel süreç (akt. Dündar, 2010).

Benlik olgusu kişinin kendiyle alakalı oluşan bir yandan değişebilen özellikte olan algı ve inançlardan oluşur. Bir diğer ifadeyle, çocuğun kendisine dair zihninde oluşturduğu tasarım benlik kavamını oluşturur. Çocuğun kendine olan güveni, içe dönük ya da dışa dönük yapıda oluşu bu görünümünden etkilenir. Birey doğduğu anda benlik algısı henüz oluşmamıştır. Büyüme sırasında ana-babasından, kardeş ve arkadaşlarından kısacası çevresinden algıladıkları ile öğrenir (Yavuzer 1993).

Benlik algısı, bireyin davranışlarını ve duygusal dünyasını etkileyen bir faktör olarak görülmekte, davranışlarının yordayıcısı olarak karşımıza çıkmakta ve olumlu benlik tasarımına sahip olmanın bireyin yaşam doyumu ve mutluluğuyla ilişkisi ortaya çıkmaktadır (Burak,1995).

2.1.2. Okul Öncesi Dönemde Benlik Kavramı

İnsanın başkası tarafından değerlendirilişi, bu değerlendirmenin kişilik tarafından algılanışı ve benimsenmesi, benlik kavramının değer sistemini kapsar. Bütün bunlar insanın çevresindeki olaylara, nesnelere, kişilere karşı oluşturduğu tutumu, davranışı, eylemi biçimlendirir ve renklendirir (Köknel, 1982). Benliğin gelişmesinde en önemli faktör kişilerarası ilişkilerdir. Bebekler dünyaya geldikleri andan itibaren, milyonlarca yaşantıyla beraber, çevresindekilerin rolüyle benlikleri yavaş yavaş oluşmaya başlar. Benliğin nasıl bir yapıda olacağı kişiler ve deneyimlerle yakından alakalıdır (Baymur,1990).

Çocuklar doğdukları anda henüz bir benlik bilincine sahip değildirler. Önce bedenini, anneden ayrı bir varlık olduğunu ve hareketlerini algılamaya başlamasıyla birlikte benlik inşa edilmeye başlanır. Doğumdan sonraki iki ve üçüncü aylarda bebekler, benlik ile dış dünya arasında ayırma bulunabilme kapasitelerini güçlendirirler, çünkü artık yaptıkları çeşitli hareketlerle bir şeylerin olmasına neden olabildiklerinin farkına varmaktadırlar. Altıncı aydan sonra ise bedenlerine ilişkin farkındalıkları daha da artmakta, diğer insanlar ve nesneler üzerinde doğrudan etkileri olduğunu anlamakta ve böylelikle benlik ve diğerleri arasındaki ayrımı daha net biçimde fark edebilmektedir.

Diğer yandan, bebekler yedinci aydan itibaren kendileri ile diğer insanların farklı algıları olduğunu fark etmekte, diğerlerinin yaşadıkları ile kendi yaşadıklarının ayrı şeyler olduğu ayrımını yapabilmektedir. On sekiz ay civarındaysa bebekler kendilerini, görsel anlamda ayrı bireyler olarak ayırt edebilmektedir. Orta ve son çocukluk dönemlerinde benlik anlayışı dış dünyadan ve bireyin fiziksel aktivitelerinden, kendi içsel süreçlerine, psikolojik özelliklerine doğru değişim göstermektedir. Aynı zamanda bu dönemdeki çocukların benlik farkındalıkları kendilerini sosyal olarak diğerleriyle ilişkilendirerek ya da karşılaştırarak daha da artmaktadır (akt.Demir, 2010).

Benlik duygusu yavaş yavaş gelişir. Çocuklar, bir yaşlarındayken çevrelerindeki başka kişilerin de gören, işiten, dokunan ayrı varlıklar olduğunu fark ederler. Yaklaşık olarak on sekiz aylıkken aynadaki yansımalarını tanıyabilir, "ben" ve "benim" duygularını geliştirirler. Kendilerinin farkına vardıklarında sahip olma duygusunu da geliştirir, benim saçım, benim sandalyem, benim yatağım, annemin saçı, annemin sandalyesi, babamın yatağı ayrımını yapabilirler. Öz farkındalık duygusuyla birlikte kendi benliklerini başka benliklerden koruma gereksinimi arttıkça bebeklerde kıskançlık, öfke, suçluluk duyguları gelişebilir. Bu yeni farkındalık alanı, başka insanlara karşı duygulanım ve başkaldırma duygularının gelişmesine yol açar (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2004).

Çocuklar. 5. aydan başlayarak 3 yaşına kadar olan gelişim döneminde, ayrılma ve bireyleşme süreci yaşarlar. Bu dönemde, yavaş yavaş annesinin varlığından ayrı bir benlik geliştiren çocuk hala annesine bağımlı olmakla birlikte, çok hızlı gerçekleşmeyen fiziksel ve psikolojik bir ayrılmayı da başarabilir. Böylece çocuk, benlik duygularının gelişimi boyunca bağımlı olma–bağımsız olma çelişkisini dengelemeyi de öğrenmektedir. Çocuklar bağımsız olmak isterler ancak çok fazla bağımsızlık da onları korkutur. Çocuğun özerklik geliştirmesi, bağımsız bir yetişkin olabilmesi açısından çok önemlidir (Dündar, 2010).

Büyüme aşamasında benlik algısı değişip, dönüşmektedir. Benlik algısı gerçek anlamda oluşmaya ve gelişmeye işlem öncesi dönemde 2-6 yaş arasında başlar. Benlik algısının olumlu gelişiminde en önemli dönemde bu dönemdir.

Okulöncesi dönemde benlik algısının çocuğun yaşını, adını, beden imgesini (fiziksel görünüş), yaptığı faaliyetleri (alışkanlıklar, yeterlikler vb.) ve sahip olduğu varlıklardan ibarettir. Küçük çocukların kendilerine ilişkin görüşleri, diğerleriyle olan deneyimlerine ve içinde yaşadıkları ortama bağlıdır ve ‘şimdi’yi gösterir. Benliğin bu ‘burada ve şimdi’ olarak algısı herhangi bir yetişkin için yüzeysel olsa da, çocuk için önemlidir ve varlığının temel taşlarından birini oluşturur (Schell ve Hall, 1982).

Okul öncesi dönemden ilköğretime geçiş de çocuğun yaşamında birbirinden farklı pek çok alanda yenilik ve değişiklik anlamına gelmektedir. Bu yenilik ve değişiklik sürecinde çocuğun beraberinde getirdikleri yani “hazır bulunuşluğu” çok önemlidir. Çocuk geçmiş deneyimlerinin ışığında ve onların desteği ile yeni beceriler kazanmakta, ya da var olan potansiyelini geliştirmektedir. Bu süreç çocuğun tüm gelişim alanları üzerinde etkilidir. Benlik algısı da bu süreçten oldukça ciddi biçimde etkilenir. İlköğretime geçiş sürecinde yaşadığı deneyimlerin çocuğun benlik algısına olan olumlu ya da olumsuz etkileri ile çocuğun ileriki akademik başarısı, okula ve öğrenmeye karşı tutumları ve de okul sürecine sosyal-duygusal uyumu arasında doğrudan bir ilişki vardır.

Bu yönüyle benlik algısı, yaşanan kişisel deneyimlerin toplam özeti gibidir. Çocuklar kendileri hakkında iyi ya da kötü hissederek doğmazlar; bunu yaşadıklarıyla öğrenirler (Cevher ve Buluş, 2006). Yaşanan deneyimler bireyin kendi beğeni ve değerlerine göre olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirilir. Daha çok olumlu deneyim daha sağlıklı bir benlik algısına, daha çok olumsuz deneyim daha sağlıklı bir benlik algısına işaret eder. Bu sebeple benlik algısı insan davranışının en önemli ve merkezi konusudur (Turaşlı, 2006).

Ülkemizde ilköğretime devam eden öğrencilerle Küçükkaragöz ve Harmanlı (2002)’nin benlik kavramları ile aile işlevleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, bu iki değişken arasında anlamlı düzeyde ilişki saptamışlardır. Ailede iletişim, duygusal tepki gösterebilme, problem çözme ve roller alt boyutlarının sağlıklı işlevleri göstermesinin benlik kavramı puanlarının da olumlu yönde etkilenmesine sebep olduğu görülmüştür. Bir diğer çalışma ise Odabaş (1985) tarafından yapılmış, 3-7 yaş arası okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerin demokratik tutum sergileme eğilimleri ile benlik kavramları arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; demokratik tutumu benimseyen ebeveynlerin çocukları benlik kavramı puanlarında

daha yüksek puan almışlardır (akt., Harmanlı, 2003). Ebeveyn tutumları ve benlik kavramı ilişkisi ile ilgili yapılan ilgili araştırma sonuçları; otoriter tutumun gözlemlendiği ailelerde bu tutumun, çocukta dışsal denetim odağının oluşmasına sebep olarak, çocuğun özerk bir girişimde bulunmak istediğinde kendisine güvensiz olmasına sebep olduğunu, bu sebeple otoriter tutumların olumsuz benlik tasarımı oluşmasına kaynaklık ettiğini göstermektedir. (Maccoby ve Martin, 1983; Aksoy ve Mağden, 1993).

Anne baba tutumları, gelişim süreci ele alındığında insanın sağlıklı bir benlik kazanması ve kendini gerçekleştirmesini sağlayan çevresel faktörlerden ilkidir. Çocuğun benlik algısı ve kendini gerçekleştirme seviyesi, ebeveynin çocuğa yaklaşımlarıyla, sevgi ve ilgi ihtiyaçlarına duyarlı olmalarıyla ve çocuğun davranışlarına uyguladıkları kontrol şekli ile yakından ilişkili görülmektedir (Kuzgun,1991).

2.1.3. Benlik Kavramına Dair Kuramsal Açıklamalar

James “The Principles of Psychology” adıyla ilk kez 1892 yılında yayımlanan kitabında benliği kuramsal olarak temel alan bir yaklaşımla kendilik kavramından bahsetmiştir. Benlik kavramının belirgin olmamasından yola çıkarak; Ben (salt ego) yani bilen olarak ben, benim (görgül ego) bilinen ego olarak ben, yani "bedenim, fizik gücüm, giysim, eşim, çocuklarım" gibi bana ait şeylerin tümü biçiminde bir ayrım önermiştir.

William James "Ben" ve "Benim" olarak adlandırılan iki benlik durumu arasında önemli bir fark olduğunu belirtir. "Ben" ifadesi çoğu zaman içsel duygulardan oluşan kişisel (subjektif) benliktir. "Benim" durumu ise sosyal davranışlar, fiziksel özellikler, mizaç ve kendi özelliklerini bilmeyi kapsar ve çoğu zaman nesnel (objektif) benliktir. "Benim" durumu kendi özelliklerimiz, ideallerimiz ve fikirlerimizin tamamı "benlik kavramı" olarak adlandırılır (akt. Dündar, 2010).

James kitabının “The Consciousness of Self” bölümünde “görgül benlik” olarak tarif ettiği kavramdan bahseder. Bu benlik bireyin algıladığı ve bildiği benliktir. 3 temel boyuttan oluşur ve bu boyutların birbirleriyle olan duygusal ve davranışsal bağlantılarından bahseder. Bu 3 temel boyut;

1. Maddesel benlik (Material self)
2. Sosyal benlik (Social self)
3. Ruhsal benlik (Spiritual self) şeklindedir.

Maddesel benlik kişinin sahip olduğu maddi şeyleri kapsar. Beden dışında ailesi, arkadaşları ile sahip olduğu eşyalar da bu benliğin temelini oluşturur.

Sosyal benlik, diğerlerinin nasıl bir birey olarak kişiyi gördüğüne dair içeriklere sahiptir. Kişinin sosyal benlikleri birden fazladır. Kurduğu ilişkilerde bireyin farklı yönleri ortaya çıkmakta ve sosyal benlik aile benliği, arkadaş benliği gibi farklı şekillerde gruplandırılabilir.

James bireyin olaylar karşısında kendini hazırlamasıyla ilgili süreci ruhsal benlik olarak görür. Kişinin kapasitesi, yetenekleri ve yapabileceklerine dair kendi algısını içerir. Bu benlik bilinçte aktif bir rol içindedir (James, 1992).

Cooley, James'ten sonra benlik kavramına yaklaşan önemli kişilerden birisidir. Cooley, kişinin diğerleriyle olan etkileşiminden kaynaklı oluşan benliğine “ayna benlik” adını vermiştir. Ayna benlik, diğer insanların kişiyi nasıl biri olarak algıladıklarını ve değerlendirdiklerini tarif eden bir kavramsallaşmadır. İnsan kendini başkalarında uyandırdığı tepkilerle değerlendirir (Adana, 2000).

Fromm benlik gelişim sürecinin sosyolojik açıdan açıklamış ve varoluşçu kavramları içine almıştır (akt.Sertbaş, 2006). Benliğin oluşum sürecinde kişinin içinde bulunduğu koşullarla geliştiğini, otoriter ve baskıya dayalı tutumların bu süreci sekteye uğrattığını ve benliği sağlıklı gelişmeyen bireylerin ise çaresiz ve yalnız kaldığını ileri sürmüştür (akt. Gençtan, 1995).

Erikson’ un psiko-sosyal gelişimi ele aldığı kuram, kişiliğin oluşumunda biyolojik etmenlerin yanı sıra, toplumsal etmenlerin belirleyici rolüne vurgu yapar. Kurama göre insan davranışlarını etkileyen temel güçler, biyolojik kökenli dürtüler yerine etkileşim içinde bulunduğu çevredir. Bu çevreyi oluşturan kişiler yani anne, baba, öğretmenler ve arkadaşlar çocuğun psiko-sosyal gelişimi için önemli ve gerekli bir roledirler.

Bireyin içinde yaşadığı kültürü önemsemiştir. Kişiliğin ve davranışların oluşumunda, benliğin güçlenmesini ve böylece bir sonraki gelişim döneminin rahatlıkla atlatılmasını sağlayan dönemler tariflemiştir (Kibar, 2008).

Benlik gelişimini açıklayan bir diğer kuram da Sigmund Freud'un kuramıdır. Psikanalitik kuramın ortaya çıkmasıyla birlikte Freud'un egoyu ele aldığı çerçevede benlik oluşumuyla ilgili görüşleri de yer almıştır. İd, ego ve süper egodan oluşan yapı benliği oluşturur. Dış dünyanın etkisi altında olan idin bir kısmının dışarıdan gelen uyarılara karşı ruhsal dünyayı koruma altına alan bir yapıdan özel bir yapı oluştuğunu anlatır. Dışardan gelenlerle id arasında dengenin oluşmasına sağlayan bu yapıyı benlik olarak isimlendirmektedir (Gençtan 2005).

Psikanalitik kuramcılardan bir diğeri olan Jung'a göre benlik egoda oluşur ve 'kişinin bütünlüğü ve odak noktası' olarak nitelendirir. Kendini gerçekleştirme amacıyla olan insanı uzun ve karmaşık bir süreç beklemektedir. Benliğin işlevini yerine getirebilmesi için kişinin kendisi ve çevresiyle uyum içerisinde olması gerekmektedir. Jung'a göre benlik, kişilik sisteminin merkezinde bulunan, bütünlük sağlayan ve denge kurmasına yardımcı olan bir yapıdadır. Ego, birlik, bütünlük ve süreklilik duygusunu sağlar (Zincirkıran, 2008).

Benlik oluşum sürecinde diğerlerinin etkisini vurgulayan Sullivan'a göre; kişi yaşamını tek başına yaşamaz ve benlik oluşum süreci diğerlerinin etkisiyle ve kurulan ilişkilerle şekillenir. Sullivan'a göre benlik 3 alt sistemden oluşur. “İyi ben” kişinin kendine dair olumlu tasarımlarından oluşur ve benlik algısının olumlu yönünü ele alır; “kötü ben” ise kendiliğe dair olumsuz tasarımlardan ve endişelerden oluşur; ve üçüncü olarak bilinçaltı seviyede kalmış olan ben ve ben olmayan sistemdir (akt. Yanbastı, 1996).

2.2. DAVRANIŞ SORUNLARI

2.2.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Gelişim Özellikleri

2.2.1.1. Üç Yaş Çocuğu

Bu yaş grubundaki çocuklar sosyal çevresiyle iletişim halinde ve çevresine karşı ilgisi yüksektir. Yaşamında bulunan önemli figürleri rol model almaya başlar. (Şendil, 2003). Bu figürlerin davranışları ve sözleri kopya edilir. Günlük hayatında etkilendiği etkileşim ve figürleri oyunlarına yansıtarak gelişim gösterirler (Orçan, 2004).

Üç yaşındaki çocuklar, kurdukları ilişkilerde ben merkezci konumdadırlar. Bu durum kendi yaş gruplarıyla yan yana geldikleri zaman çatışma yaşamalarına sebep olabilmektedir (Çebi, 2017). Arkadaşları ile olan iletişimde kendilerini ön planda tutarlar ve paylaşmaktan çok almak isterler. Bu sebeple, çoğu zaman bir yetişkinin müdahale etmesine ve rehberliğine ihtiyaç duyabilirler (Işık, 2007). Bu çatışmalar çocuklarda öfke yarattığında diğerlerini çimdikleme, ısırma ya da saç çekme gibi davranışlar sergileyebilirler. Bu davranışlar saldırganlık yerine sosyal bir belirti olarak görülmelidir (Oktay, 2013).

2.2.1.2. Dört Yaş Çocuğu

Üç yaşın sonuna gelen çocuk sosyal hayatında daha aktiftir ve çocuk sosyalleşerek içinde yaşadığı çevreyi daha kolay algılamaya ve uyum göstermeye başlar. Bu yaş grubunda yetişkinlerin ilgisine ve desteğine olan ihtiyaç devam ederken bir yandan da yaşlılarla daha uzun süreli ilişkiler kurulmaya başlar. Ancak yine de yaşlılarıyla oluşturduğu gruplar hala çok kolay dağılabilen gruplardır (Oktay, 2013).

Dört yaşındaki çocuklar sınırlarını zorlamaya devam ederler. İstedikleri olmamasına tahammülleri yoktur, kurallar ve sınırlar söz konusu olduğunda uyum kapasiteleri düşüktür. (Yavuzer, 2013).

2.2.1.3. Beş Yaş Çocuğu

Beş yaş itibariyle çocuklar artık çevresine dair algıları açık, merakları yüksek ve keşfetmekten mutlu olan bir noktaya gelirler. Bireysel olarak bir yetişkine olan ihtiyacı azalmıştır ve kendisini daha iyi ifade edebilmektedir. Sözel kapasitenin gelişmesiyle sosyal ve duygusal açıdan daha dengeli bir noktadadır. Uyum kapasitesi de artmış olan çocuk artık kendini ispat etmek yerine daha olgun davranışlar sergileyebilmektedir. Kendi yaşlılarıyla iletişimde daha kontrollü ve kurallara tanıyan seviyededir. Bir gruba girmek veya bir grup oluşturmak bu yaş grubu çocuklar için önemli olmaya başlamaktadır (Işık, 2007). Sosyal ilişkileri artan ve kendi kendine yetebilmeye başlayan çocuğun kendinden emin, daha dikkatli ve kibar olduğu görülmektedir. (Yavuzer, 2013).

2.2.1.4. Altı Yaş Çocuğu

Altı yaş çocuğu ben merkezci dönemden uzaklaşmış, daha gerçekçi düşünebilen bir yapıdadır. Kuralların ve sınırların sebebini araştırarak kendi doğrularını oluşturmaya başlar. Artık çevresi ve yaşadığı dünyada olanlarla ilgili daha fazla merak içindedir. Yeni bir bilgi edinmekten keyif alır, öğrenmeye açıktır. Sosyal ilişkilerinde yer edinmeye çalışır. Empati yapabilmeye başladığı gözlenen bu yaş grubunun diğerlerinin üzüntülerine, mutluluklarına ve sevinçlerine duyarlı oldukları görülür. Ebeveynlerine olan duygusal yakınlığı devam etmekle birlikte öğretmeni ve arkadaşları da önemli bir rolde olmaya başlarlar (Işık, 2007).

2.2.2.Davranış ve Davranış Problemleri

Davranışın tanımı pek çok kuram ve kuramcıya göre farklı açılardan yapılmıştır. Günlük hayatta diğerlerine ve olaylara verdiğimiz tepkiler bu tanımların ortak noktasıdır. Açıklamalar incelendiğinde davranışın fizyolojik, nörolojik, sosyolojik, psikolojik, biyolojik vb. faktörlere bağlı olarak tanımlandığı görülmektedir. Eğitimcilerin ilgi alanı ise davranışın sosyal boyutunu kapsamaktadır. (Kanlıklılıçer,2005).

Burden (1995)'e göre davranış problemleri sınıf ortamında eğitimsel uğraşlara engel olan ve düzeni bozan davranışlar iken, Martin ve Pear (1992) öğretmenin beklediği davranışlar ile öğrencinin sergiledikleri arasındaki farklılığı problem davranış olarak ele

almaktadır. Zarkowska ve Clement (1994)'e göre bireyin çevresine uyum sağlamasını engelleyen, kendisine veya diğerlerine zarar verici nitelikte olan, yeni beceriler öğrenmesini engelleyen norm dışı davranışlar problem davranışlardır (akt. Kanlıkılıçer,2005).

Davranış sorunları, çocukluk ve ergenlik döneminde kişi için zorlayıcı, korku veren ve karmaşık duygu ve düşüncelerin diğerlerine aktarılmasının alışılmadık bir yoludur (Kızıldağ, 2003).

Kişinin içinde yaşadığı toplama uyum göstermesini sağlamak eğitimin en temel amacıdır. Bebek doğduğu andan itibaren aile içinde ilk eğitimini alır. Aileler içinde bulundukları kültüre ve toplum normlarına göre bir yaklaşım sergilerler ve çocukta da bu normlara uygun davranmasını beklerler. Toplumu şekillendiren en küçük birim aile olduğu için sağlıklı bir toplum yaratılmasında ailenin tutumları başrolüdür (Kanlıkılıçer,2005).

İlk yıllarını ailesi ve bakım verenlerle geçiren çocuk, 3-6 yaş arasında sosyalleşme ihtiyacıyla birlikte okul öncesi eğitim kurumlarına gönderilirler. Burada yaşamının büyük bir bölümünü geçirir ve ilk başlarda çocuk için alışılması zor bir ortam olabilir. Okul ortamı kendi içerisinde bir düzeni ve kuralları olan bir ortam sağlar. Zorluğun seviyesi çocuğun ailesiyle beraber ev ortamında bu koşulları ne kadar prova ettiğiyle alakalı değişebilmektedir. Eğer ev ile okul ortamı arasında benzer tabloları yaşamış bir çocuk okula başladığında daha az zorluk yaşayacaktır. Zamanla beraber çocukların kendilerini daha iyi organize etmeleri ve uyum göstermeleri beklenir (Ural ve Efe, 2005).

Beklenen uyumu ve uygun davranışları ortaya koyamayan çocukların, olumsuz davranışları nereden, nasıl edindiğine dair açıklamalar aile ve okul arasında farklılar gösterse de, eğitimcilerden çocuğun sorun ve uyumsuzluklarını önlemesi ve müdahale etmesi beklenir (Kanlıkılıçer, 2005).

Davranışın problem seviyede olup olmadığı çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi dikkate alınarak, davranışın sıklık ve şiddeti takip edilerek anlaşılmalıdır. Sürekli olmayan ve gelişimsel dönemlerin özellikleriyle açıklanabilen davranışlar problem olarak nitelendirilmemelidir. (Arı, Bayhan ve Artan, 1995).

Gelişim psikologlarına göre, bir çocuğun davranışının problem olarak ele alınabilmesi için bazı kriterler vardır.. Bu kriterler; yaşa uygunluk, süreklilik, yoğunluk ve cinsel rol beklentileridir.

Yaşa uygunluk: Gelişim sürecinde her dönemin kendine özgü bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu nedenle dönemleri iyi tanımak gerekmektedir. Örneğin; 2 yaş dönemi çocuğun bağımsızlığını ilan eder ve her şeye karşı gelerek kendi istediğini yapmaya ve yaptırmaya çalışır. Freud'un anal, Erikson'un özerkliğe karşı kuşku ve utanç dönemlerine denk gelen bu yaşlarda çocuk, kendi bireysel gücünü keşfeder ve bunu kullanmak ister. Henüz gerçekçi boyutta düşünemediği için kendince hayal dünyasından öyküler anlatabilir. Dolayısıyla bu yaşlardaki çocukların anlattıklarını yalan söylediğine yorumlamamak gerekir. 11-14 yaşlarındaki çocuklar söz konusu olduğunda ise yalan normalden sapan bir davranış olarak görülmelidir.

Süreklilik: Bir davranışın uzun süre boyunca devamlı olarak gözlenmesidir.

Yoğunluk: Süreklilik kadar önemli bir faktör olan yoğunluk, bir davranışın normalden farklı olarak problem olacak şekilde ve yaşta ortaya çıkmasıdır. Örneğin; öfke krizlerinde vurma davranışı 2 yaşındaki sözel kapasitesi gelişmemiş bir çocuk için normal kabul edilirken, 6 yaşında kendini daha iyi ifade eden ve kontrol eden bir çocukta gözlenmesi bu davranışın yoğunlaştığını ifade etmektedir.

Cinsel rol beklentileri: Birçok kültürde erkeklerin kızlardan daha saldırgan davranışlar sergilemeleri normal karşılanırken, aynı davranışları kızların sergilemesi normalden farklı olarak görülmektedir. (Weikart,1998) .

Çocuklarda görülen davranış problemleri; dikkatsizlik, huzursuzluk, hiperaktivite okula ilgisizlik, aşırı hırslılık, akademik alanda başarısızlık, aşırı kıskançlık, öfke kontrolünde zorluk, utangaçlık, çekingenlik, güvensizlik, aşırı duygusallık, hassaslık gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Dodge ve ark. ,1994). Bu davranışlar normal insanlarda da belli dönemlerde ortaya çıkabilmektedir. Bu davranışların ciddi anlamda süreklilik göstermesi problem olarak nitelendirilmelidir. Davranış problemi olan çocuklarda diğer çocuklardan farklı olarak bu davranışların bazıları ya da çoğu sürekli (Campell, 1997).

Çocuklarda bu problemlerin çoğu ortaya çıktığında gelişim dönemlerinde görülen durumlardır ve bunlar anne-babaların farkındalığı ve desteği ile çözülürler. Aileden bu konuda yeterli destek ve ilgi gelmediğinde veya anne babanın yanlış tutumlarıyla bu davranışlar kalıcı hale gelebilirler (Yörükoğlu, 1978).

Bebeklik dönemi ile ergenlik dönemi arasında ortaya çıkan sosyal davranış problemleri 2 kategoride karşımıza çıkmakta kontrol altı (dışsallaşmış) ve kontrol ötesi (içselleşmiş) davranışlar olarak isimlendirilmektedir. Dışsallaşmış davranışlar, aşırı sıkıntıyı ve diğerlerini incitme potansiyelini içerir. Dolayısıyla diğerlerine yansımaları dışsal olan ve çocuğun diğerleriyle olan ilişkisini etkileyen özelliktedir. Kavga etme, aşırı öfke, yıkıcı davranışlar ve otoriteye uymama tipindeki davranışlar dışsallaşmış özelliktedir. İçselleşmiş davranışlar ise, sosyal olarak, endişe, içekapanıklık, çekingenlik, mutsuzluk hali ve aşırı sıkıntı duyguları içerir. Bu tür problemlerin dışsallaşmış davranışlara göre daha az rahatsız edici olması diğerleri tarafından fark edilmemesine sebep olabilir (Achenbach, 1991).

Holland, Holland ve Gimpel (2003)'e göre içselleşmiş ve dışsallaşmış davranışların nedenleri aşağıdaki gibidir;

1.Dışsallaşmış problemler; ebeveynlerin olumsuz tutumları, baskı kurması, düşük duyarlılık, parçalanmış aile, sosyal desteğin yetersiz olması, güvensiz bağlanma, baba desteğinin yokluğu, annenin yaşının küçük olması ve düşük sosyo-ekonomik seviye vb. durumlardan kaynaklı ortaya çıkmaktadır.

2.İçselleşmiş problemler ise, baskıcı ebeveyn tarzı, sürekli engellenme, güvensiz bağlanma, olumsuz ve tutarsız ebeveyn davranışları vb. nedenlerle ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde yapılmış bir çalışmada; çocuklarda görülen davranış problemleri sıklık bakımından değerlendirildiğinde, ilk sırada içe kapanıklık, ikinci sırada aşırı hareketlilik ve hiperaktivite bozukluğu, üçüncü sırada iştahsızlık davranışının yer aldığı saptanmıştır (Derman ve Başal, 2013).

2.2.2.1. Kavgacı ve Saldırgan Olma

Şahin'e (2000) göre, diğerlerine, eşyalara veya hayvanlara bilerek isteyerek fiziksel olarak zarar verme şeklinde ortaya çıkan davranışlar saldırganlık olarak isimlendirilmektedir. Çocukluk döneminde ortaya çıkan bu tip davranışlarda, çocuğun negatif durumlarla başa çıkamaması ve kendine veya çevresine zarar verecek bir davranışla ifade etmesi ön plandadır (Akt. Aydın, 2004).

Çocukların öfke ifadesi ilk zamanlarda vurma, bağırma ve tepinme şeklindedir. Bu davranışlar yıkıcı ve kontrol edilemez seviyeye ulaşabilir. Öfkenin davranışsal yerine zihinsel olarak ifade edilmesi zamanla ortaya çıkar (Gövs, 1998). Çocuklar, içlerinden gelen bu yıkıcı tipte davranışları olduğu gibi dışarıya yansıtır. İstekleri engellenen çocuk, daha bebeklik döneminden itibaren öfkesini bir şekilde gösterebilir. Öfke çok yoğun ve ifade edilemez olduğunda bebekler ağlar, tepinir, terler, nefesini tutar, altını ıslatır, morarır ve kusabilir. Yürümeye başlayan çocuk ise olumsuzluklar karşısında nesneleri atarak, başkalarını ısırarak, vurarak, yere yatarak gösterir ve duygusunu boşaltmış olur. Bazen öfke dışarı yansıtılamadığında çocuğun kendi vücuduna zarar verdiği gözlenir (Kanlıkılıçer, 2005).

Çocuklarda saldırgan davranışların görülmesi ile ilgili biyolojik nedenler; gebelik sırasında anne tarafından alınan ilaçlar, organik beyin sendromları, kafa travmalarının etkili olabileceği şeklindedir. Çevresel faktörler olarak ise; olumsuz ebeveyn tutum ve davranışları, düzenli olmayan aile ortamı, anne baba ilişkilerinin olumsuz olması ve toplumsal riskler karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca çocukluk döneminde ortaya çıkan saldırgan davranışların yönlendirilememesi veya anne ve babanın otoriter ve baskıcı bir tutum sergilemeleri, çocukta zaten var olan saldırgan davranış daha çok yerleşmesine neden olur (Aydın, 2004).

Saldırgan çocuklar kurallara uymazlar, otorite figürlerine karşı gelirler ve bu nedenle sıklıkla cezayla karşılaşır. Diğerleri ile ilişkileri gergin ve sürtüşme halindedir, genellikle yaşlıları ve çevreleri ile uyumlu ilişkiler kuramazlar. Öfke kontrolleri yoktur. Devamlı zarar verici davranışları nedeniyle yalnız kalırlar. Cezalardan etkilenmez veya etkilenmemiş görünürler. Yaptıklarından utansa bile kendi kontrol edemez ve benzer davranış örüntüsü devam eder (Kanlıkılıçer, 2005).

Saldırgan çocuk, temelde güvensiz çocuklardır. Ayrıca bu çocuklar doyumsuzdurlar ve sevilmediklerine inanırlar. Saldırganlık bazı çocuklarda ev ortamında ortaya çıkar, bu çocuklar farklı bir ortama girdiklerinde tam tersi sakin ve utangaç olabilirler. (Yavuzer, 2004).

2.2.2.2. Endişeli ve Ağlamaklı Olma

Korku, öngörülen veya tahmin edilemeyen tehlikelere karşı ortaya çıkan reaksiyondur. Çocukların okul öncesi çağlarında en sık görülen davranış sorunları korku ve endişelerdir (Ankay, 1992). Okul öncesi dönemde çocuklarda gelişimsel olarak ortaya çıkan ve doğal kabul edilen bazı korkular vardır. Bunlar davranış sorunu olarak görülemez. Miller (2004) okul öncesi dönem çocuklarında korkuların son derece yaygın olduğunu gözlemlemiştir. Çocukların gerçeklik algısının henüz tam oluşmadığı 3-4 yaşlarında hayal dünyalarının fazla gelişmiş olması nedeniyle gerçekte hayali sıklıkla abarttıklarını belirtmiştir.

Ayrıca çocuğun korku karşısında verdiği tepkiler nedeniyle ebeveynler tarafından denetim mekanizması olarak kullanılabilir. Korkunun ülkemizde bir disiplin aracı gibi algılanması ve kullanılması yaygındır. (Ankay, 1992).

Korkular hızla gelişir ve kısa zamanda geçerler. Korkular günlük hayatı sürdürmede zorluk çıkaran seviyede ve problem yaratacak boyutta ise altta yatan nedenin bulunması ve müdahale edilmesi gereklidir. (Dursun,2010).

Okul öncesi dönemde okul korkusu en sık görülen davranış bozukluğudur. Bu korku çocukta okula gitmede isteksizlik ve aşırı tepki verme şeklinde kendini göstermektedir. Çocukta okula gitme korkusunun oluşumuna neden olan sebepler arasında genel olarak çocuğun annesinden veya bakım verenden ayrılma korkusu vardır. (Öztürk, 1997).

2.2.2.3. Aşırı Hareketli ve Dikkatsiz Olma

Çocuklarda aşırı hareketlilik ve dikkat eksikliği okul öncesi yaşta oldukça sık karşılaşılan bir davranış sorunudur. DSM-V'ye göre; çocuklarda görülen dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik; daha çok ve daha sert olan aşırı düşüncesizlik hali veya dikkatsizliğin yaygın bir şeklidir (DSM-V, 2013).

Bebeklik ve okul öncesi dönemde DEHB tanısı koymanın bazı zorlukları vardır.

Bunlar:

- 6 yaş ve daha önceki dönemlerde çocuk davranışlarının yaşlarına bağlı olarak değişiklik göstermesi,
- Aşırı hareketliliğin ve dikkat eksikliğinin diğer hastalıkların yan etkileri olma ihtimali,
- 0-6 yaş grubu arasında olan çocuklarda çevrenin nasıl yaklaştığının çok büyük bir etkisinin bulunması şeklinde sıralanabilir (Kanlıklıçer, 2005).

Çocuklarda aşırı hareketlilik ve dikkat eksikliği yürümeye başlamayla beraber belirgin olur. Bir amaca yönelik olmayan şekilde çocuğun aşırı hareketli olduğu görülür. (Aydın, 2004). Bu çocukların kurallara uymaları kapasiteleri ve engellenmeye dair tahammül düzeyleri düşük seviyededir. Ataktırlar; hiç düşünmeden akıllarına gelen ilk hareketi yaparlar. Aşırı hareketli olan çocukların sosyal ilişkilerde zorlandıkları ve kurdukları arkadaşlık ilişkileri de uzun sürmediği görülür. (Ankay, 1992).

Bu türde sorun yaşayan çocuklar aşırı hareketli olmaları nedeniyle dikkatlerini toplamakta zorlanmakta ve belirli bir konuya odaklanamamaktadırlar. Ayrıca bu çocuklar üstün zekâlı bile olsalar akademik açıdan başarı göstermeleri zor olmaktadır. Barrigo ve diğerleri (2002) okul öncesi çağda dikkat eksikliği sorunu yaşayan çocukların daha sonraki yıllarda bu durumun akademik başarılarını düşürdüğünü tespit etmişlerdir (Akt. Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölüm araştırmanın modelini, araştırmanın örneklemini, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarını, verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikleri kapsamaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, okul öncesinde eğitime devam eden çocukların benlik kavramı algılarının davranış paternleriyle olan ilişkisinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Bu tez çalışmasının örneklemi İstanbul ilinde yaşayan, özel okul öncesi eğitim kurumuna kayıtlı öğrenciler ve öğrencilerin anne-babalarından oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan demografik bilgi formu ile ölçekler toplamda 118 öğrenci ve ailesine uygulanmıştır. Çocukların yaş ortalaması 5.2 ± 0.4 tür.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırmacı tarafından düzenlenen Kişisel Bilgi Formu ile Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (PURDUE) ve Davranış Sorunları Ölçeği (DSÖ) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form katılımcılar dair özellikleri belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan öğrencinin yaş ve cinsiyet bilgileri ile anne-babanın yaş, medeni durum,

eğitim durumu, çalışma şekli, sosyal desteğin varlığı alkol-uyuşturucu-ilaç kullanımı ve fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığın varlığını sorgulayan maddelerden oluşmaktadır.

3.3.2. Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (PURDUE)

Purdue, Cicirelli tarafında okul öncesindeki çocukların benlik algılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 1974 yılında geliştirilen ölçeğin orijinal dilindeki adı “Purdue Self-Concept Scale for Preschool Children-PSCS”dır. Orijinalinde toplamda 40 maddeden oluşan ölçekte, her bir madde 2 adet resimden oluşmaktadır ve bu resimlerde çocuğun ne yaptığına dair açıklamalar bulunmaktadır. Resimler çocuklara uzman tarafından gösterilerek, her bir maddeye dair yönergeler okunduktan sonra, kendilerine daha çok benzeyen çocuğu seçerek göstermeleri istenir ve yanıtlar alınır. Maddelerin puanlanmasında; 1 puan olumlu nitelendirilen, 0 puan ise olumsuz nitelendirilen resimden alınır, puanların toplamı ise benlik puanını vermektedir. Uygulamanın anaokulunda devam eden etkinliklerin dikkat dağıtıcı etkisinden uzak, küçük ve sessiz bir odada uygulanması idealdir. Ölçeğin Türkiye’de uygulanmak üzere yapı geçerliği çalışması Gümüş, Özcan ve Kotil tarafından, 2009 yılında 5-6 yaş grubundaki çocuklarla yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; açımlayıcı faktör analizi 4 faktörün birlikte varyansın % 52,13’ünü açıkladığını göstermiştir. Alt ölçeklerde bulunan itemlerin içeriklerinin uyumlu ve tutarlı olduğu görülmüştür. Buna göre; 5 maddeden oluşan 1. Faktör “Sosyal Yeterlik”, 3 maddeden oluşan 2. faktör “Akademik Yeterlik”, 5 maddeden oluşan 3. faktör “Fiziksel Yeterlik” ve 3 maddeden oluşan 4. faktör “Anne Kabulü” olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin toplam 4 alt ölçekten ve 16 itemden oluşan halinin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçlarına göre; modelin uyumlu iyi değerler ürettiği ve kabul edilebilir birbirinden bağımsız 4 alt boyutunun olduğu görülmüştür (Gümüş, Kotil ve Özcan, 2009).

4.1.1. Davranış Sorunları Ölçeği (DSÖ)

Bu çalışmada okul öncesi dönemde olan çocukların davranış problemlerini incelemek amacıyla Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği tercih edilmiştir. Orijinal adı Preschool Behavior Questionnaire (PBQ) olan ölçek 1976 yılında Behar

tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, çocuklarının davranış sorunlarını “Kavgacı ve Saldırgan Olmak”, “Endişeli ve Ağlamaklı Olmak” ve “Aşırı Hareketli ve Dikkatsiz Olmak” üzere 3 alanda ölçmektedir. 30 maddeden oluşan ölçek, 3 – 6 yaş arasındaki çocukların öğretmenleri tarafından değerlendirilmek üzere kullanılır. Ölçekte her bir madde “Geçerli Değil” için 0 puan, “Bazen Geçerli” için 1 puan, “ Kesinlikle Geçerli” için 2 puan olacak şekilde puanlanmaktadır. Toplam puan bu puanlar toplanarak elde edilir. Eğer çocuğun toplam puanı 17 ve üstündeyse çocuğun davranışları normalden saptığı varsayılır; yeniden değerlendirme ve tanılandırmaya gidilmesi gereklidir. Ölçeğin Türkçe güvenirlik ve geçerlik çalışması 2005 yılında Kanlıklılıçer tarafından yapılmıştır ve ölçeğin iç tutarlık güvenirliğini belirlemek üzere yapılan analizlerin sonucunda, ölçeğin tamamı için toplam Cronbach Alfa değeri .92 olarak bulgulanmıştır (Kanlıklılıçer, 2005).

4.2. Verilerin Analizi

Katılımcılara ait ölçme araçları ile elde edilen sayısal datalar SPSS 18 paket programına kodlamalar yapılarak girilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçüm araçlarına ait (PURDUE ve DSÖ) alt ölçekler düzeyinde ve ölçeğin toplamına dair güvenirliklerinin analizi için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alpha değerleri) hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılımının karşılanıp karşılanmadığının tespiti ve parametrik analizlerin tercihinin belirlenmesi amacıyla ölçek puanlarının basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri hesaplanmıştır. İki ölçek arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Ayrıca, demografik bilgi formu ile toplanan veriler kullanılarak örneklemin özellikleri betimlenmiş ve demografik değişkenler bakımından PURDUE ve DSÖ puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek üzere ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, MANOVA sonuçları değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, ölçeklerin iç tutarlık katsayıları hesaplanmış, Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği (PURDUE) ve Davranış Sorunları Ölçeği (DSÖ) arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Ayrıca, demografik bilgi formu ile toplanan veriler kullanılarak örneklemin özellikleri betimlenmiş ve demografik değişkenler bakımından PURDUE ve DSÖ puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı belirlemek üzere çeşitli analizler yapılmıştır.

4.1. Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri

Tablo 1. İç Tutarlık Analizlerine İlişkin Bulgular

Kullanılan Ölçekler		İç tutarlık katsayıları (cronbach alfa değerleri)
Purdue Okul Öncesi	PURDUE toplam	.80
Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği	Fiziksel yeterlik alt ölçeği	.51
	Akademik yeterlik alt ölçeği	.53
	Sosyal yeterlik alt ölçeği	.63
	Anne kabul alt ölçeği	.58
Davranış Sorunları Ölçeği	DSÖ toplam	.88
	Saldırgan/kavgacı alt ölçeği	.85
	Endişeli/ağlamaklı alt ölçeği	.74
	Aşırı hareketli/dikkatsiz alt ölçeği	.82

Araştırmada kullanılan PURDUE ve DSÖ ölçeklerinin güvenilirlik düzeylerini saptamak için tüm ölçeğin ve alt ölçeklerin cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde, PURDUE'nin tamamı için cronbach alfa değeri .80, DSÖ'nün tamamı için ise .88 olarak bulunmuştur.

PURDUE'nin alt ölçekleri için yapılan analizlerde, cronbach alfa değerleri fiziksel yeterlik alt ölçeği için .51, akademik yeterlik alt ölçeği için .53, sosyal yeterlik alt ölçeği için .63 ve anne kabul alt ölçeği için .58 bulunmuştur.

DSÖ'nün alt ölçekleri için yapılan analizlerde, cronbach alfa değerleri saldırgan/kavgacı alt ölçeği için .85, endişeli/ağlamaklı alt ölçeği için .74 ve aşırı hareketli/dikkatsiz alt ölçeği için .82 olarak hesaplanmıştır.

4.2. Verilerin Analizlere Hazırlanması ve Parametrik Testler İçin Ön Koşulların İncelenmesi

Araştırmanın temel analizlerine geçilmeden önce, verilerin doğru girilip girilmediği, uç değer ve kayıp değerlerin olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonra, verilerin analizi için parametrik mi yoksa parametrik olmayan (non-parametric) analizlerin mi seçileceğini belirlemek üzere normal dağılım varsayımı test edilmiştir.

Yapılan frekans analizleri veride herhangi bir kayıp değer olmadığını göstermiştir. Yani tüm katılımcılar tüm sorulara yanıt vermiştir.

Uç değer analizi için PURDUE ve DSÖ toplam puanları üzerinden z değerleri hesaplanmıştır. PURDUE için z değerlerinin -2.20 ile +1.19 aralığında olduğu bulunmuştur. DSÖ puanları için ise -1.20 ile +2.65 arasında hesaplanmıştır. Bu değerler, katılımcılar arasında PURDUE ve DSÖ puanları açısından herhangi bir uç değer olmadığını göstermiştir.

Son olarak, verilerin analizinde parametrik analizlerin kullanılıp kullanılamayacağını belirlemek için verinin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Normallik varsayımı incelenirken PURDUE ve DSÖ toplam puanlarına ait basıklık ve çarpıklık (Skewness ve Kurtosis) değerlerine bakılmıştır. PURDUE için çarpıklık değeri -.66, basıklık değeri ise -.78 olarak bulunmuştur. DSÖ içinse çarpıklık değeri .80, basıklık değeri -.19 olarak bulunmuştur. Tabachnick ve Fidel (2013)'e göre; verilerin normal dağıldığını varsayabilmemiz için, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında olması yeterlidir. George ve Mallery (2010)'e göre de basıklık ve çarpıklık değerleri -2

ile +2 arasında kalıyor ise normal dağılım şartının karşılandığını öne sürmüştür. Bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışmadaki örneklemin PURDUE ve DSÖ toplam puanları açısından normal dağılım varsayımını karşıladığı ve bu değişkenlerle ilgili olarak parametrik analizlerin kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

4.3. Araştırmada Yer Alan Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Tablo 2. Araştırmada Yer Alan Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bilgiler

Değişken	N	%
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	47	39.8
Erkek	71	60.2
Çocuğun yaşı		
5 yaş	89	75.4
6 yaş	29	24.6
Çocuğun fiziksel veya ruhsal rahatsızlığı		
Var	2	1.6
Yok	116	98.4
Çocuğun sürekli kullandığı bir ilaç		
Var	2	1.7
Yok	116	98.3
Çocuk sayısı		
1 çocuklu aile	68	57.6
2 çocuklu aile	45	38.1
3 çocuklu aile	5	4.2
2-6 yaş arası çocuk sayısı		
2-6 yaş arası 1 çocuğu olan aile	94	79.7
2-6 yaş arası 2 çocuğu olan aile	23	19.5
2-6 yaş arası 3 çocuğu olan aile	1	0.8
Aile Yapısı		
Çekirdek aile	108	92.3
Geniş aile	5	4.2
Tek ebeveynli aile	4	3.4

Ailenin aylık geliri			
	2500 TL – 5000 TL arası	56	47.5
	5000 TL – 7.500 TL arası	37	31.4
	7.500 TL – 10.000 TL arası	23	19.5
	10.000 TL 12.500 TL arası	2	1.7
Bakım desteği			
	Var	23	19.5
	Yok	95	80.5
Bakım desteğini kimden aldığı			
	Bakıcı	7	30.4
	Büyükanne	16	69.6
Anne eğitim düzeyi			
	İlköğretim	1	0.8
	Lise	24	20.3
	Lisans	88	74.6
	Lisansüstü	5	4.2
Baba eğitim düzeyi			
	İlköğretim	1	0.8
	Lise	18	15.3
	Lisans	91	77.1
	Lisansüstü	8	6.8
Anne çalışma durumu			
	Çalışıyor	86	72.9
	Çalışmıyor	32	27.1
Baba çalışma durumu			
	Çalışıyor	117	99.2
	Çalışmıyor	1	0.8
Anne çalışma şekli			
	Tam gün	85	98.8
	Yarım gün	1	1.2
Baba çalışma şekli			
	Tam gün	116	99.2
	Yarım gün	1	0.8
Anne bağımlılık			
	Var	0	0
	Yok	118	100

Baba bağımlılık			
	Var	0	0
	Yok	118	100
Anne fiziksel veya ruhsal hastalık			
	Var	6	5.1
	Yok	112	94.9
Baba fiziksel veya ruhsal hastalık			
	Var	0	0
	Yok	118	100
Anne sürekli ilaç kullanımı			
	Var	2	1.7
	Yok	116	98.3
Baba sürekli ilaç kullanımı			
	Var	0	0
	Yok	118	100

Araştırmaya dahil edilen 47 kız (%39.8), 71 erkek (%60.2) olmak üzere toplam 118 çocuğun yaş ortalaması 5.2 ± 0.4 tür. Çocukların tamamı özel anaokuluna gitmektedir (N = 118). Çalışmada yer alan çocuklarının annelerinin yaş ortalaması 35.5 ± 4.2 (en az = 26, en fazla = 48), babaların yaş ortalaması ise 38 ± 4.8 olarak bulunmuştur (en az = 25, en fazla = 53).

Çocukların 116'sının (%98.4) herhangi bir fiziksel veya psikolojik rahatsızlığının olmadığı, yalnızca 2 çocukta (%1.6) böyle bir rahatsızlığın olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, çocukların 116'sı (%98.4) düzenli olarak herhangi bir ilaç kullanmazken 2'si (%1.6) düzenli olarak ilaç kullanmaktadır.

Araştırmada yer alan 118 çocuğun ailelerinin 68'i (%57.6) tek çocuklu aile, 45'i (%38.1) iki çocuklu aile, 5'i (%4.2) ise üç çocuklu ailedir. Bu ailelerin 94'ünün (%79.7) 2-6 yaş arası tek çocuğu, 23'ünün (%19.5) 2-6 yaş arası iki çocuğu, 1'inin (%0.8) ise 2-6 yaş arası üç çocuğu bulunmaktadır. Ailelerin 108'inin (%92.3) yapısı çekirdek aile, 5'inin (%4.2) yapısı geniş aile, kalan 4'ünün yapısı ise tek ebeveynli ailedir. Araştırmada yer alan 56 ailenin (%47.5) aylık geliri 2500 TL – 5000 TL arası, 37 ailenin (%31.4) aylık geliri 5000 TL – 7500 TL arası, 23 ailenin (%19.5) 7500 TL – 10.000 TL arası, 2 ailenin (%1.7) ise 10.000 TL – 12.500 TL arasıdır. Ailelerin 95'i (%80.5) çocukları için herhangi bir bakım desteği almazken 23'ü (%19.5) bakım desteği almaktadır. Bakım desteği alan

23 ailenin 7'si (%30.4) bu desteği bakıcıdan, 16'sı (69.6) ise büyükannelerden almaktadır.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların annelerinin 1'i ilköğretim (%0.8), 24'ü lise (%20.3), 88'i lisans (%74.6), 5'i (%4.2) ise lisansüstü mezunudur. Babaların 1'i ilkokul (%0.8), 18'i lise (%15.3), 91'i lisans (%77.1), 8'i (%6.8) ise lisansüstü mezunudur. Annelerin 86'sı (%72.9) çalışırken 32'si (%27.1) çalışmamaktadır. Çalışan 86 annenin 85'i (%98.8) tam gün çalışırken 1'i (%1.2) yarı zamanlı çalışmaktadır. Babaların ise 117'si (%99.2) çalışırken 1'i (%0.8) çalışmamaktadır. Çalışan 117 babanın 116'sı tam zamanlı (%99.2), 1'i yarı zamanlı (%0.8) olarak çalışmaktadır.

Çalışmada yer alan babaların tamamı (N = 118), herhangi bir alkol madde bağımlılığı, fiziksel-ruhsal hastalık veya ilaç kullanma durumunun olmadığını belirtmiştir. Annelerin ise 6'sı bir fiziksel veya ruhsal rahatsızlığının olduğunu, 112'si ise böyle bir rahatsızlıklarının olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, annelerin 2'si sürekli ilaç kullanımının olduğunu, 116'sı ise herhangi bir ilaç kullanmadığını rapor etmiştir. Son olarak, babalarla benzer şekilde annelerin de tamamı (N=118) herhangi bir alkol-madde bağımlılığının bulunmadığını belirtmiştir.

4.4. PURDUE ve DSÖ Arasındaki Korelasyon Katsayılarının İncelenmesi

Tablo 3. Benlik Algısı (PURDUE) Ve Davranış Sorunları (DSÖ) Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	DSÖ Toplam Puan	Kavgacı Saldırgan	Endişeli Ağlamaklı	Aşırı Hareketli Dikkatsiz
PURDUE Toplam Puan	-.43**	-.34**	-.34**	-.39**
Fiziksel Yeterlik	-.27**	-.18	-.26**	-.23*
Akademik Yeterlik	-.25**	-.16	-.28**	-.19*
Sosyal Yeterlik	-.41**	-.37**	-.28**	-.35**
Anne Kabul	-.40**	-.35**	-.22*	-.45**

Not: * $p < .05$, ** $p < .001$. PURDUE: Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği, DSÖ: Davranış Sorunları Ölçeği.

Tablo 3'te PURDUE ve DSÖ arasındaki korelasyon katsayıları aktarılmıştır. Analiz sonuçlarına göre PURDUE toplam puanı ile DSÖ toplam puanı arasında $-.43$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < .001$). Yani çocukların PURDUE puanları arttıkça DSÖ puanları azalmaktadır. Benzer şekilde, PURDUE toplam puanı ile DSÖ alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayılarının $-.34$ ile $-.39$ arasında olduğu bulunmuştur ($p < .001$). Yani PURDUE puanları arttıkça DSÖ'nün alt ölçeklerinden alınan puanlar azalmaktadır.

DSÖ toplam puanının, PURDUE alt ölçekleriyle korelasyonlarına bakıldığında da benzer bir örüntü göze çarpmaktadır. DSÖ toplam puan ile PURDUE alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları $-.25$ ile $-.41$ arasında bulunmuştur ($p < .001$). Yani, PURDUE'nin alt ölçeklerinden alınan puanlar arttıkça DSÖ toplam puanı azalmaktadır.

Tablo 3'ten de görülebileceği gibi PURDUE'nin tüm alt ölçeklerinin DSÖ'nün tüm alt ölçekleriyle negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermektedir. Yalnızca DSÖ'nün Kavgacı/Saldırgan alt ölçeği ile PURDUE'nin fiziksel yeterlik ve akademik yeterlik alt ölçekleri arasındaki korelasyonların anlamsız olduğu görülmektedir.

4.5. Demografik Değişkenlere İlişkin Analizler

Bu kısımda demografik değişkenler ile DSÖ puanı ve PURDUE puanı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analizlere geçilmeden önce analize sokulacak demografik değişkenlere göre PURDUE ve DSÖ ortalama puanları standart sapmaları Tablo 4'te gösterilmiştir. Demografik değişkenlerde grup karşılaştırmaları yapılırken DSÖ ve PURDUE arasındaki $-.43$ 'lük korelasyon katsayısı dikkate alınarak bu değişkenlerin ikisi de bağımlı değişken olarak birlikte analizlere alınmıştır. Dolayısıyla grup karşılaştırmalarında MANOVA kullanılmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Değişkenlere Göre PURDUE ve DSÖ Puanları

Değişken	PURDUE		DSÖ		N
	Ortalama	Standart sapma	Ortalama	Standart sapma	
Cinsiyet					
Kız	12.25	3.19	7.00	7.17	47
Erkek	11.45	3.54	11.90	8.40	71
Yaş					
5 Yaş	11.37	3.49	8.48	8.10	89
6 Yaş	13.00	3.40	14.55	7.14	29
Ailedeki toplam çocuk sayısı					
1 çocuklu	11.41	3.57	9.45	8.37	68
2 çocuklu	12.26	3.49	10.47	8.31	45
Ailedeki 2-6 yaş arası çocuk sayısı					
1 çocuklu	11.66	3.59	9.81	8.53	94
2 çocuklu	12.13	3.33	10.52	7.50	23
Ailenin bakım desteği					
Var	10.82	3.57	12.95	9.03	23
Yok	12.00	3.50	9.25	7.97	95
Annenin çalışma durumu					
Çalışıyor	11.98	3.41	9.80	7.84	86
Çalışmıyor	11.21	3.84	10.43	9.47	32

4.5.1. Çocuğun Cinsiyeti

Bu araştırmaya 47 kız çocuğu, 71 erkek çocuğu katılmıştır. Kız çocukları ve erkek çocuklarının davranış sorunları ve benlik kavramı açısından birbirinden farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla MANOVA analizi yapılmıştır. Bu analizde grup değişkeni (kız veya erkek) bağımsız değişken, DSÖ ve PURDUE toplam puanları ise bağımlı değişkenler olarak atanmıştır. MANOVA’da yapılan çoklu karşılaştırmalarda Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık düzeyi $p < 0.025$ olarak alınmıştır. İlk olarak, cinsiyet gruplarında varyansların homojen olup olmadığı incelenmiştir. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box’s test sonuçları ($F(3, 507552) = 2.02, p = .11$) varyansların her iki grupta da homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları, PURDUE ve DSÖ puanlarının erkek ve kız çocukları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermiştir ($F(2, 155) = 5.44, p = .006$, Wilks’ Lambda = 0.91, partial $\eta^2 = 0.86$). Cinsiyetin PURDUE ve DSÖ puanları üzerindeki etkisini ayrı ayrı görebilmek için yapılan ileri karşılaştırmalarda (Bonferroni düzeltmesi ile) kız çocuklarının DSÖ puanının (Ort. = 7, SS = 7.17), erkek çocuklarının DSÖ puanına (Ort. = 11.94, SS = 8.42) göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür ($p < .001$).

PURDUE puanları açısından ise kız (Ort. = 12.25, SS = 0.51) ve erkek (Ort. = 11.45, SS = 0.42) çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > .05$).

4.5.2. Çocuğun Yaşı

Araştırmada yer alan çocukların 89’u 5 yaşında, 29’u ise 6 yaşındadır. Çocukların yaşlarına göre davranış sorunları ve benlik kavramı açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için MANOVA analizi yapılmıştır. Analizde grup değişkeni (5 veya 6 yaşında olmak) bağımsız değişken, PURDUE ve DSÖ puanları ise bağımlı değişkenler olarak girilmiştir. Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık değeri $p = 0.025$ alınmıştır. Öncelikle MANOVA için varyansların homojenliği varsayımının karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box’s test sonuçları ($F(3, 43308) = 0.21, p = .89$) varyansların gruplarda homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları, yaş değişkeninin grup etkisinin anlamlı olduğunu göstermiştir ($F(2, 155) = 18.11, p < .001$, Wilks’ Lambda = 0.76, partial $\eta^2 = 0.24$). Yaş değişkeninin PURDUE ve DSÖ puanları üzerindeki etkisini değerlendirmek için ileri karşılaştırmalar

yapılmıştır (Bonferoni düzeltmesi ile). Sonuç olarak, 6 yaşındaki çocukların DSÖ puanı (Ort. = 14.55, SS = 7.1), 5 yaşındaki çocukların DSÖ puanından (Ort. = 8.48, SS = 8.1) anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, 6 yaşındaki çocukların PURDUE puanları (Ort. = 13.0, SS = 3.4), 5 yaşındaki çocukların PURDUE puanından (Ort. = 11.37, SS = 3.49) anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır.

4.5.3. Ailedeki Toplam Çocuk Sayısı

Çalışmada yer alan çocukların 68'i tek çocuklu ailede, 45'i ise 2 çocuk ailede yaşamaktadır. Geriye kalan 5 çocuk ise 3 çocuklu aile yaşamaktadır. Üç çocuklu ailede yaşayan çocuk sayısı sınırlı olduğu için bu çocuklar grup karşılaştırmalarına dahil edilmemiştir. Tek çocuklu ve 2 çocuklu ailede yaşayan çocukların PURDUE ve DSÖ puanları bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için MANOVA analizi yapılmıştır. Analizde grup değişkeni (Tek çocuklu veya 2 çocuklu ailede yaşamak) bağımsız değişken, PURDUE ve DSÖ puanları ise bağımlı değişkenler olarak girilmiştir. Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık değeri $p = 0.025$ olarak alınmıştır. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box's test sonuçları ($F(6, 733.46) = 0.53, p = .78$) varyansların her iki grupta da homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları ailedeki toplam çocuk sayısının PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($F(4, 228) = 1.08, p = .36$, Wilks' Lambda = 0.96, partial $\eta^2 = 0.01$). Yani tek çocuklu ailede yaşayan çocuklarla iki çocuklu ailede yaşayan çocuklar arasında PURDUE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.5.4. Ailedeki 2-6 Yaş Arası Çocuk Sayısı

Çalışmada yer alan çocukların 94'ü 2-6 yaş aralığında çocuk sayısı 1 olan ailede, 23'ü ise 2-6 yaş aralığında çocuk sayısı 2 olan ailede yaşamaktadır. Geriye kalan 1 çocuk ise 2-6 yaş arasında 3 çocuğu olan aile yaşamaktadır. Üç çocuklu ailede yaşayan çocuk sayısı 1 olduğu için grup karşılaştırmalarına dahil edilmemiştir. 2-6 yaş arasında 1 çocuklu ve 2 çocuklu ailede yaşayan çocukların PURDUE ve DSÖ puanları MANOVA ile karşılaştırılmıştır. Analizde grup değişkeni (2-6 yaş arasında 1 çocuğu olan ailede yaşamak, 2-6 yaş arası 2 çocuğu olan ailede yaşamak) bağımsız değişken, PURDUE ve DSÖ puanları ise bağımlı değişkenler olarak atanmıştır. Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık değeri $p = 0.025$ olarak alınmıştır. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box's

test sonuçları ($F(3, 22061) = 0.56, p = .63$) varyansların her iki grupta da homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları ailedeki 2-6 yaş aralığındaki çocuk sayısının PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($F(4, 228) = 0.38, p = .83$, Wilks' Lambda = 0.99, partial $\eta^2 = 0.007$). Yani, 2-6 yaş aralığında tek çocuklu ailede yaşayan çocuklar ile 2-6 yaş aralığında 2 çocuğu olan ailede yaşayan çocuklar arasında PURDUE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.5.5. Ailenin Bakım Desteği Alıp Almaması

Araştırmaya katılan çocukların ailelerinin 23'ü bakım desteği almakta, 95'i ise bakım desteği almamaktadır. Bakım desteği alıp almamanın benlik kavramı ve davranış bozuklukları üzerindeki grup etkisini değerlendirmek için MANOVA yapılmıştır. Grup değişkeni (bakım desteği almak, bakım desteği almamak) bağımsız değişken olarak, PURDUE ve DSÖ puanları ise bağımlı değişken olarak girilmiştir. Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık değeri $p = 0.025$ olarak alınmıştır. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box's test sonuçları ($F(3, 21946.81) = 0.25, p = .85$) varyansların her iki grupta da homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları grup değişkeninin PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($F(2, 115) = 2.1, p = .12$, Wilks' Lambda = 0.96, partial $\eta^2 = 0.03$). Yani, bakım desteği alan ve almayan ailelerin çocukları arasında PURDUE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.5.6. Annenin Çalışıp Çalışmaması

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin 86'sı çalışmakta 32'si ise çalışmamaktadır. Annelerin çalışıp çalışmamasının çocuğun benlik kavramı ve davranış bozuklukları üzerindeki grup etkisini değerlendirmek için MANOVA analizi yapılmıştır. Grup değişkeni (annenin çalışması veya çalışmaması) bağımsız değişken olarak, PURDUE ve DSÖ puanları ise bağımlı değişken olarak girilmiştir. Tip I hata olasılığını azaltmak için anlamlılık değeri $p = 0.025$ olarak alınmıştır. Levene test sonuçları ($p > .05$) ve Box's test sonuçları ($F(3, 60445.94) = 0.25, p = .19$) varyansların her iki grupta da homojen dağıldığını göstermiştir.

MANOVA sonuçları grup değişkeninin PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir ($F(2, 115) = 0.53, p = .58$, Wilks' Lambda

= 0.99, partial $\eta^2 = 0.009$). Yani, çalışan ve çalışmayan annelerin çocukları arasında PURDE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.5.7. Ailenin Aylık Geliri, Anne Eğitim Düzeyi, Anne Yaşı, Baba Eğitim Düzeyi ve Baba Yaşının PURDUE ve DSÖ Puanlarıyla İlişkisi

Araştırmada yer alan çocukların anne ve babalarının eğitim düzeyleri, yaşları ve ailenin aylık gelirinin PURDUE ve DSÖ puanlarıyla ilişkisini saptamak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi tercih edilmiştir. Baba eğitim seviyesi, anne eğitim seviyesi, annenin yaşı, babanın yaşı ve ailenin aylık geliri yordayıcı değişken olarak, PURDUE ve DSÖ puanları ise yordanan değişken olarak analize sokulmuştur.

İlk olarak DSÖ puanı ile ilişkili analiz yapılmıştır. Bu analizde, annenin eğitim düzeyinin DSÖ puanlarını anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyindeki artışın çocuğun DSÖ puanındaki düşüşü anlamlı derecede yordadığı görülmüştür ($B = -3.00$, $t = -2.29$, $p < .05$). Annenin yaşı, babanın yaşı, babanın eğitimi ve ailenin aylık geliri ile DSÖ arasında bir ilişki bulunamamıştır.

PURDUE puanı ile ilişkili analizlerde ise annenin eğitim düzeyinin ve ailenin aylık gelirinin anlamlı yordayıcılar olduğu bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ($B = 1.59$, $t = 3.1$, $p < .05$) ve ailenin gelir düzeyindeki artışın ($B = 1.19$, $t = 3.24$, $p < .05$) PURDUE puanlarındaki artışı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Annenin yaşı, babanın yaşı ve babanın eğitimi ile PURDUE arasında bir ilişki bulunamamıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kişilerin kendilerini nasıl algıladıkları hayatlarında birçok konuyu etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca davranış sorunlarını anlamaya çalışmak ve çözüm geliştirmek okul öncesi dönemde önem arz etmektedir. Bu nedenle literatürde benlik algısını ve davranış sorunlarını açıklayan değişkenlerle ilgili araştırmalara sıkça rastlanmaktadır. Ancak alanyazında bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair okul öncesi dönem çocuklarıyla yapılmış çalışmaların kısıtlılığını belirtmek gerekir. Bu araştırmanın okul öncesi dönem çocuklarına ve ailelerine dair önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre PURDUE toplam puanı ile DSÖ toplam puanı arasında -.43 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < .001$). Yani çocukların PURDUE puanları arttıkça DSÖ puanları azalmaktadır. Baran (1989)'nın ilköğretim dördüncü sınıfa devam eden on yaşındaki çocuklarda görülen davranış bozuklukları ile benlik kavramı arasında ilişki bulunup bulunmadığının incelendiği araştırmasında da davranış bozukluğu sergileyen grupta çoğunluğun olumsuz benlik kavramı geliştirmiş olduğu bulunmuştur.

Bahçivan-Saydam ve Gençöz (2005) 14-17 yaş arasında bulunan gençlerle yaptığı çalışmada aile ilişkileri, ana babanın çocuk yetiştirme tutumları ve benlik değerinin davranış problemleriyle ilişkisini incelemeyi hedeflemişlerdir. Ailenin genel işlevi, duygusal tepkiler ve ailedeki rol dağılımı ile çocukların davranış sorunları arasında bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ergenin benlik saygısının düşük olmasının, davranış problemleri ölçeğinden toplam problem puanı ile sosyal içe dönüklük, içe yönelim, dışa yönelim, dikkat sorunu, anksiyete/depresyon ve yıkıcı davranışların yordanmasında açıklayıcı olduğu görülmüştür.

Sertbaş (2006)'ın ilköğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmada, incelenen gruptaki çocukların öz-kavram seviyeleri ve bu seviyenin davranış problemleri ile ilişkisine bakılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; çocukların öz-kavram seviyelerinin yüksek olmasıyla problem davranışı sergileme arasında negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Yani çocukların benlik kavramı puanları arttıkça davranış sorunları görülme

sıklığının azaldığı ve olumlu benlik kavramı geliştiren çocukların daha uyumlu bireyler olduğu bulgulanmıştır.

Yurtdışında yapılmış çalışmalardan Henricsson ve Rydell'in (2004) ilköğretim öğrencilerinden davranış sorunları olan 55 çocuk ve davranış sorunu olmayan 44 çocukla yaptıkları çalışmalarında, davranış sorunları ile benlik algısı arasındaki ilişkiyi inceledikleri görülmektedir. Davranış sorunları Rutter, Tizard, ve Whitmore'un 1970 yılında geliştirdiği "Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği" ile benlik algısı ise Ouveinen-Birgerstam'ın 1985 yılında geliştirdiği "Ben Nasılım" ölçeği ile değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilen verilerden, dışsallaştırma davranış sorunları olan çocukların, içselleştirme davranış sorunları gösteren ve davranış sorunları sergilemeyenlere göre benlik algılarının olumsuz olduğu bulunmuştur.

Ayrıca Clarizio (1970)'nun 3-14 yaşları arasındaki 212 çocuk üzerinde yaptığı bir araştırmada bir davranış problemi olan kaygıya yüksek düzeyde sahip olan çocukların olumsuz benlik kavramı geliştirdikleri yönündeki araştırma sonuçları da bulgularımızı destekler niteliktedir (akt. Baran, 1989).

Benlik kişinin kim olduğu ve diğerleri tarafından nasıl algılandığı ile ilgili kendi algısıdır. Bu algı üzerinden kişi kendini inşa eder ve bu insanın yapısı kendisiyle ve diğerleriyle olan ilişkini etkileyen bir faktör haline gelir. Algılanan benlik kişiliğin de temel yapısını oluşturur. Olumlu benlik tasarımının kişilerin problemleriyle başa çıkmasında da önemli bir özellik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla gelişim süreci içerisinde desteklenen, güçlü ve olumlu içerikleri sahip bir benlik oluşturulması önemli bir amaç olmalıdır. Erken dönem bebeklik ve çocukluk dönemleri ayrıca ergenlik dönemini kapsayan önemli zamanlarda bireyin ihtiyaçlarının karşılanmış olması ve bu dönemlerden sağlıklı bir şekilde çıkabilmesi gerekmektedir. Ayrıca kendini gerçekleştirmiş bir bireyin güçlü bir benliğe sahip olma ihtimali de yüksektir (Bakırcıoğlu,1994). Araştırmanın bulguları da benlik kavramıyla davranış problemleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymuş ve bir kez daha benlik kavramının önemli bir faktör olduğunu göstermiştir.

Yaş değişkeninin PURDUE ve DSÖ puanları üzerindeki etkisini değerlendirmek için yapılan ileri karşılaştırmalarda sonuç olarak, 6 yaşındaki çocukların PURDUE

puanları 5 yaşındaki çocukların PURDUE puanından anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Cicirelli, yaşla benlik kavramı arasında bir ilişki olduğunu, büyümeyle beraber bilişsel yeteneklerdeki artışın bireyin kendini değerlendirmesini daha sağlıklı bir şekilde yapabileceğini öne sürmektedir. (akt. Sertbaş, 2006).

Ayrıca, 6 yaşındaki çocukların DSÖ puanı, 5 yaşındaki çocukların DSÖ puanından anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Kanlıkılıçer (2005)'in 3-6 yaş arasındaki çocuklarla gerçekleştirdiği çalışmasında da 6 yaşındaki çocukların diğer gruplara oranla daha fazla davranış problemi gösterdikleri görülmüştür (Kanlıkılıçer, 2005). Bu sonuç, öğretmenler tarafından 3-5 yaş grubundaki öğrencilerim küçük yaşta olmaları nedeniyle anlayışla karşılandığı, ancak 6 yaş grubundaki çocukların beklenen davranışlar nedeniyle daha az anlayışla karşılandığı ve sorun olarak nitelendirilebileceği şeklinde düşünülebilir.

Araştırmanın cinsiyete dair sonuçları, ölçek puanlarının erkek ve kız çocukları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermiştir. Cinsiyetin PURDUE ve DSÖ puanları üzerindeki etkisini ayrı ayrı görebilmek için yapılan ileri karşılaştırmalarda kız çocuklarının DSÖ puanının erkek çocuklarının DSÖ puanına göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin sosyal becerilere etkisi konusunda pek çok araştırma bulunmaktadır. Kazdin (1985)'e göre, erkekler kızlara oranla daha çok davranış sorunları sergilemekteler. Jamyang-Tshering (2004)'ün okul öncesi dönemdeki çocuklarla yaptıkları sosyal becerileri inceleyen araştırmanın sonuçlarına göre; kızlar erkeklere göre sosyal becerileri alanında daha yüksek puanlar alırken, davranış problemleri sergileme açısından erkeklerin puanı kızlara göre daha fazladır.

Yine ülkemizde altı yaşındaki çocukların sosyal davranış sorunlarında ailesel faktörlerin etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada öğretmen görüşlerine göre erkeklerin kızlara oranla daha fazla dışsallaşmış sosyal davranış sorunu sergiledikleri bulgulanmıştır (Seven, 2007). Kanlıkılıçer (2005)'in yaptığı çalışmada da Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama ölçeğinin değerlendirilmesi sonucunda erkek çocuklarının toplam puanda kız çocuklarına göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. McCoby ve Jacklin (1980) ve Katsurada ve Sugawara (1998)'nin çalışmaları da bulguları destekler niteliktedir.

Masalıcı (2001) 6. Sınıfta okuyan 107'si kız ve 110'u erkek olmak üzere toplam 217 öğrenciyle yaptığı çalışmasında, kızların öfke ifadelerini konuşmamayı tercih ederek ve yalnız kalmak isteyerek ortaya koyduklarını; erkeklerin ise bağırarak, küfrederek, vurarak ya da hiçbir şey yapmayarak ifade ettiklerini bulgulamıştır. Sıklıkla saldırganlık davranışının erkek çocuklarından daha yoğun görülmesinin nedeni olarak; yetişkinlerin erkek çocuklarının bu tip davranışlarına daha toleranslı olması hatta beklenen ve teşvik edilen davranışlar olmasıyla ilgili olduğu düşünülebilir (Kanlıklıçer,2005).

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre; PURDUE puanları açısından ise kız ve erkek çocukları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bal (2006) ilkokul öğrencilerinin benlik algıları seviyeleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında; benlik algısı puanlarında, erkek grubunun puanlarının ortalaması kız grubunun puanlarının ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu fark anlamlı bulunmamıştır. Gürbüz (2009) 5. Sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada benlik saygılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Lawler ve Grymes (1990) de yaptıkları çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların kendilik kavramında, cinsiyet faktörünün etkisi saptamadıklarını aktarmışlardır (Akt.Önder,1997).

Analiz sonuçları ailedeki toplam çocuk sayısının PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Yani tek çocuklu ailede yaşayan çocuklarla iki çocuklu ailede yaşayan çocuklar arasında PURDUE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kanlıklıçer (2005)'in okul öncesi eğitime devam eden çocuklarla yaptığı çalışmada da davranış problemlerinin (aşırı hareketlilik, dikkatsiz olmak, kavgacı - saldırgan olma ve, endişeli – ağlamaklı olmak) kardeş sayısı faktörüne göre, anlamlı bir farklılık göstermediği bulgulamıştır. Benzer bir çalışmanın sonuçları da çocukların bu alt boyutlarla ilgili davranış problemlerinin kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını saptamıştır (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010).

Bu sonuçtan farklı olarak Seven'in (2007) ülkemizde yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre; tek çocuk olanlar, 2-4 kardeşi olan çocuklar ile 5 ve üstü kardeşi olan çocukların sosyal davranış problemi alanındaki puanları açısından aralarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tek çocuklar olanların 2-4 kardeşi ile 5 ve üstü kardeşi olan çocuklara göre daha az sosyal davranış problemi gösterdikleri görülmüştür.

Benlik algısı açısından kardeş faktörü değerlendirildiğinde elde edilen bulgu literatürdeki bazı çalışmalarla örtüşmektedir. Kılıçaslan (2012)'in okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu öğrencileriyle yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik algısı toplam puanlarının, sosyal yeterlilik puanlarının, akademik yeterlilik puanlarının, fiziksel yeterlilik puanlarının ve anne kabul puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için yapılan analiz sonucuna göre, benlik algısı toplam puanı, sosyal yeterlilik puanları, akademik yeterlilik puanları, fiziksel yeterlilik puanları ve anne kabul puanları açısından grupların ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin benlik algısı toplam puanları ve sosyal yeterlilik, akademik yeterlilik, fiziksel yeterlilik ve anne kabul alt boyut puanları kardeş sayılarına göre değişmediği görülmektedir. Kardeş sayısı faktörünün çocuklarının sosyal uyumları ve davranışlarında etkisini inceleyen bir başka çalışmada Sarı (2006) anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Mangır ve Kandemir (1993)'in öğrencilerin kendini kabul düzeylerini incelediği araştırmasında da kardeş sayısına göre öğrencilerin kendilerini kabul düzeylerinin değişmediğini bildirmişlerdir. Dikici (1998)'in çocukların benlik saygısını araştırmak amaçlı yaptığı çalışmada sahip olunan kardeş sayısı değişkenine dair bulguları da bu çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Annenin çalışma durumuna göre grup değişkeninin PURDUE ve DSÖ puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgulanmıştır. Yani, çalışan ve çalışmayan annelerin çocukları arasında PURDE ve DSÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmanın bulgularını destekler nitelikte Şeremet (2006) de yaptığı çalışmada annelerin çalışıp çalışmamasının çocukların kendilik algılarında farklılığa yol açmadığı sonucunu elde etmiştir. Yine Dünder (2010)'ın 6 yaş çocuklarıyla gerçekleştirdiği çalışmada annenin çalışıp çalışmama durumu ile benlik algısı puanları ve öğretmen algısına göre benlik algısı puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Davranış sorunları ölçeği ile demografik veriler arasında yapılan analizde, annenin eğitim düzeyindeki artışın çocuğun DSÖ puanındaki düşüşü anlamlı derecede yordadığı görülmüştür. Bu sonuç, Fox, Platz ve Bentley (1995) tarafından elde edilen ebeveynin eğitim düzeyine göre sosyal davranışların farklılaştığı yönündeki bulgularla benzerlik göstermektedir. En az lise mezunu olan anne-babaların veya bakım verenlerin

büyüttükleri çocukların diğer gruplara kıyasla daha az davranış sorunu sergilediklerini ve daha az disiplin sorunları yaşadıkları görülmüştür. Fray ve Mark eğitim durumu düşük olan ailelerin çocukları ile nitelikli seviyede ilişki kuramadıklarını dolayısıyla çocuklarda saldırganlık ya da içe kapanık belirtilerinin gözlemlendiğini vurgulamışlardır (Akt: Gürsoy, 2002). Bu durumun anne eğitim durumu arttıkça, çocukla geçirilen zamanın kalitesi, öğrenme isteğine gösterilen ilgi ile çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığı da artırdığı; dolayısıyla çocuğu zengin çevresel koşullarda ve uyarıcılarla yetiştirildiği, çocuğun davranışlarına ilişkin daha sağlıklı gözlemler yapılabilirdiği için daha sağlıklı davranışlar geliştirebileceği ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmamızda annenin yaşı, babanın yaşı, babanın eğitimi ve ailenin aylık geliri ile DSÖ arasında bir ilişki bulunamamıştır. Çocuklarda sosyal yeterliği inceleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Sosyo-ekonomik seviyenin çocukların sosyal davranış problemleri üzerindeki etkisi de merak edilen bir konu olmuştur. Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak sosyoekonomik seviye açısından, ailesi düşük sosyo-ekonomik seviyede olan çocukların ailesi üst sosyo-ekonomik seviyede olan çocuklara göre daha fazla davranış problemleri sergiledikleri görülmüştür (Holland, Holland & Gimpel, 2003).

PURDUE puanı ile ilişkili analizlerde ise annenin eğitim düzeyinin ve ailenin aylık gelirinin anlamlı yordayıcılar olduğu bulunmuştur. Annenin eğitim düzeyi ve ailenin gelir düzeyindeki artışın PURDUE puanlarındaki artışı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Baran (1989)'un çalışmasında davranış bozukluğu ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre benlik kavramlarının dağılımına bakılmıştır. Bu çalışmayla paralel olarak davranış sorunları sergilemeyen ve olumlu benlik algısına sahip olan katılımcıların oranının sosyo-ekonomik seviyenin yükselmesiyle arttığı görülmüştür. Yine aynı çalışmanın sonuçlarına göre; deneklerden en az, annesi yüksekokul mezunu olanlar olumsuz benlik kavramı geliştirmişlerdir. Bu durum annenin eğitim durumu yükseldikçe çocuğa daha akılcı, bilinçli bir tutumla yaklaşabilmesi ile açıklanabilir.

Annenin yaşı, babanın yaşı ve babanın eğitimi ile PURDUE arasında bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışmayla benzer olarak Baran (1989)'un çalışmasında da babaların öğrenim düzeyleri arasında davranış bozukluğu-benlik kavramı ilişkisi açısından farklılıklar olmadığı görülmüştür. Bu durum, babanın anne kadar çocuklarla birlikte

olmaması nedeniyle eğitim durumunun da bu hususta etkili olmayacağı savı ile açıklanabilir. Benzer şekilde Dünder (2010)'ın 6 yaş çocuklarıyla gerçekleştirdiği çalışmada baba eğitim durumunun benlik algısı puanları ve öğretmen algısına göre benlik algı puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Okul öncesi yılları çocukların sosyal-duygusal gelişiminin en hızlı ve en önemli olduğu yıllardır. Birey olma sürecinde kazandığı sosyal ve duygusal kazanımlar kişinin hayatına yön vermektedir. Sosyal becerileri ve davranış problemlerini etkileyen faktörlerin anlaşılması, çocukların ve ailelerin daha iyi yönlendirilebilmeleri için önemlidir.

Araştırmanın bulgularına göre elde edilen sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

Alanyazında okul öncesi dönem çocukların davranış sorunlarını anlamak üzere yapılan çalışmaların azlığından dolayı, bu araştırmanın sonuçlarının davranış bozukluklarının erken çocukluk yıllarında fark edilmesinin önemini ortaya koyarak ailelere ve eğitimcilere yol göstereceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından biri olan en çok problem davranış 5 yaş çocuklarında görülmesi önemli bir niteliktedir. Davranış sorunlarının erken yaşlarda belirlenmesi ile ilerde daha büyük sorunların yaşanması önlenecektir. Dolayısıyla çocukların yaşadığı problem davranışların olabildiğince erken yaşlarda tespit edilip, bu dönem içerisinde sorunların çözümüne yönelik çözümlerin aranması ve müdahalelerin yapılması gerekmektedir.

Çocukların kendilerine dair olumlu benlik algısı geliştirebilmesi için bağımsız davranışları destek görmeli, diğerleriyle kıyaslamaktan kaçınmalı, onun ayrı bir birey olduğu bilinci ile yaklaşılmalıdır. Anne-babalar ve öğretmenler çocukların gelişim dönemlerini, bu dönemlere ait özellikleri bilmeli ve bu dönemlere ait ihtiyaçlara karşı duyarlı olmalıdır.

Araştırmanın bulguları, benlik algısının önemi, davranış problemi olan öğrencilerin fark edilmesi ve değerlendirilmeleri için çocukla ilgilenen öğretmen, çocuk gelişimi alanında çalışan uzmanlar, anne-baba ve eğitim programcılarına yol gösterici niteliktedir. Ayrıca araştırmanın sonuçlarının eğitim programlarının hazırlanmasında ve sosyal beceri eğitiminde dikkate alınacak noktalar konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Achenbach, T.M. (1991). Manual For The Teacher's Report Form And 1991 Profile. Burlington, Vt: University Of Vermont, Department Of Psychiatry.

Adana, F. (2000). Anne Baba Tutumlarının Çocuktaki Benlik Kavramı Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aksoy, A. ve Mağden, D. (1993). Denetim Odağı Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayınları, Ankara.

Alisinanoğlu, F. Ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranış Sorunlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Giresun İli Örneği). Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 3 (1), 93-110.

Ankay, A. (1992). Ruh Sağlığı Ve Davranış Bozuklukları. Turhan Kitabevi, Ankara.

Arı, M., Bayhan, P. Ve Artan, İ. (1995). Farklı Ana-Baba Tutumlarının 4-11 Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması, 10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri, S. 23-38.

Aydın, B. (1996). Benlik Kavramı Ve Ben Şemaları. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. (8) 41 -47.

Aydın, N.H.B. (2004). Çocuk Ruh Sağlığı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Bahçivan-Saydam, R. ve Gençöz, T. (2005). Aile İlişkileri, Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Kendilik Değerinin Gençler Tarafından Belirtilen Davranış Problemleri ile Olan İlişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 20 (55), 61-74.

Bakırcıoğlu, R. (1994) İlköğretim Ortaöğretim Ve Yükseköğretimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. Turhan Kitapevi Basım Yayınları, Ankara.

Bal, E. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Benlik Algıları İle Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Baran, G. (1989). On Yaş Çocuklarında Davranış Bozuklukları ile Benlik Kavramının Gelişimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Barrigo A Q, Doran JW, Newell SR, Morrison EM, Barbetti V & Robbins BD. (2002). Relationship Between Problem Behaviors And Academic Achievement İn Adolescents: The Unique Role Of Attention Problems. Journal of Emotional and Behavioral Disorders, (10) , 233-240.

Baymur, F. (1990). *Genel Psikoloji* (9.Baskı). İnkılâp Kitapevi, İstanbul.

Bee H, Boyd D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi. (Çev. Gündüz, O.) Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Bilgin, Ş. (2001), Ergenlerde Kaygı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Budak, S. (2000). Psikoloji Sözlüğü. Bilim ve Sanat, Ankara.

Burak, E M. (1995). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Benlik Kavramlarına İlişkin Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Campell, S.B., (1997) Behavior Problems İn Preschool Children: Developmental And Family İssues. Advances İn Clinical Child Psychology 19, 1–26.

Cevher, F. N. ve Buluş, M. (2006). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarında Akademik Benlik Saygısı. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (20) 28-39.

Çebi, Ş. (2017). 60-72 Aylık Çocukların Davranış Sorunlarını Ve Kendilik Algılarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çiçekci, A. (2000). 10–15 Yaş Grubundaki Engelli Bireyler İle Engelli Olmayan Bireylerin Davranış Problemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çimen Sertbaş N, (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri Ve Yordayan Değişkenler. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Demir, İ. (2010). Benlik Kimlik Kişilik. Yıldız, A. Ergin, H.(Ed.). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Derman, M. T. Ve Başal, H. A. Okulöncesi Çocuklarında Gözlenen Davranış Problemleri İle Ailelerinin Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki

Dikici, A. (1998), Cassidy Kukla Görüşme Formu’nun Beş- Altı Yaş Çocuklarına Uygulanması Ve Özsaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dodge, K.A., Pettit, G.S. And Bates, J.E., (1994) Socialization Mediators Of The Relation Between Socioeconomic Status And Child Conduct Problems. Child Development 65, Pp. 649–665.

Dursun, A. (2010). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Dündar, B. (2010). Okulöncesi Dönem 6 Yaş Çocuklarının Benlik Algıları İle Bilişsel Performansları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Fox, R. A., Platz, Donald.L., ve Bentley, K.S. (1995). Maternal Factors Related To Parenting Practices, Developmental Expectations, And Perceptions Of Child Behavior Problems. Journal Of Genetic Psychology, 156, 431-441.

Gençtan, E. (1995). Çağdaş Yaşam Ve Normal Dışı Davranışlar (3.baskı). Maya Yayınları, Ankara.

Gençtan, E. (2005). Psikanaliz Ve Sonrası. Hür Yayınevi, İstanbul.

George, D. ve Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.). Pearson, Boston.

Gümüş A., Kotil Ç. ve Özcan Z. (2009). Purdue Okul Öncesi Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeğinin Yapı Geçerliği. Eğitim Bilimleri Ve Uygulama Dergisi. 8 (16), 233-248.

Gürbüz,N. (2009). 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ve Benlik Saygılarının Okul Sonrası Kültürel-Sportif Etkinliklere Katılmalarına Ve Diğer Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gövs, İ.A.(1998) .Çocukta Duygusal Gelişim. İstanbul: Hayat Yayınları.

Harmanlı, Z. (2003). Evlilikte Uyum Ve Çatışma İle Aile İşlevleri Ve Çocukların Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Bitirme Projesi, D.E.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Henricsson, L. ve Rydell, A. (2004). Elementary School Children With Behavior Problems: Teacher-Child Relations And Self-Perception: A Prospective Study. Journal Of Developmental Psychology, 50 (2).

Hiçdurmaz, D ve Öz, F. (2011). Benliğin Bilişsel Yaklaşımla Güçlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 68-78.

Holland M., Holland L. Ve Gimpel G. A. (2003). Emotional And Behavioral Problems Of Young Children. Guilford Press, New York.

Işık, M. (2007). Anasınıfına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum Ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması Ve Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnanç B Y, Bilgin M Ve Atıcı M K. (2010). Gelişim Psikolojisi Çocuk Ve Ergen Gelişimi (6.Baskı). Pegem Yayıncılık, Ankara.

James, W. (1992). Principles Of Psychology. Great Books, University Of Chicago, Chicago.

Jamyang-Tshering K. (2004). Social Competence İn Preschoolers: An Evaluation Of The Psychometric Properties Of The Preschool Social Skills Rating System (Ssrs) Usa: Pace University. (Unpublished Dissertation Fort He Degree Of Doctorate İn Education)

Kanlıkılıçer, P. (2005). Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Katsurada, E., Sugawara, A.I. (1998) The Relationship Between Hostile Attributional Bias And Aggressive Behavior İn Preschoolers Early Childhood Research Quarterly, 13, (4) 623-636.

Kazdin, A. E. (1985). Treatment Of Antisocial Behavior İn Children And Adolescents. Homewood, Il: The Dorsey Press.

Kılıçaslan Y, (2012). Okul Öncesine Devam Eden 5–6 Yaş Gurubu Öğrencilerin Benlik Kavramlarının Annelerinin Yaşam Doyumları Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kızıldağ, Ö. (2003). Çocuk Ve Ergenlerde Davranış Problemleri.

Kıbar, B. (2008). Büyükanneleriyle Yetişen Ve Yetişmeyen 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyo-Duyusal Gelişim Düzeyleri, Davranış Sorunları İle Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Köknel, Ö. (1982). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik (3. Basım). Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Küçükkaragöz, H ve Harmanlı, Z. (2002). Ergenlerde Aile Yapısı Benlik Kavramları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . Odtü XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.

Kuzgun, Y. (1991). Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. Ösym Yayınları, Ankara.

Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization İn The Context Of The Family: Parent-Child Interaction. Handbook Of Child Psychology, 4, 1-101.

Mangır, M. Ve Kandemir, F. (1993). Onyediyi Yaş Grubu Gençlerin Kendini Kabul Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörler. Aile Ve Toplum Dergisi, 3(1) , Eylül-Aralık.

Mc Coby, E.E. ve Jacklin, C.N. (1980). Sex Differences in Aggression: A Rejoinder And Reprise. Child Development.E_Dergi, 51, 965-980.

Oktay, A. (2013). Okul Öncesi Dönem. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Orçan M. ve Deniz E.M. (2004). Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Uyumlarının İncelenmesi. 1.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi. İstanbul.

Önder,A. (1997). Küçük Çocuklar İçin Kendilik Algısı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması Ve Okul Öncesi Çocuklarında Kendilik Algısının Yaş Cinsiyet Premature Doğma Ve Okula Devam Etme Süresine İlişkin Olarak İncelenmesi. Doktora Tezi ,Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, M O. (1997). Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları. Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Sarı, E. (2007). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum Ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sarıca, E. (2013). Ebeveynlerin Sosyal Sorun Çözme Yönelimi İle Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Schell, R.E. Ve Hall, E. (1982). Developmental Psychology Today (4th Ed).Random House, New York.

Seven, S. (2007) Ailesel Faktörlerin Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Davranış Problemlerine Etkisi. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 51, 477-499.

Şendil, G. (2003). Çocuk, Ergen Ve Anne Baba. G. Şendil(Der) ,Çocuk Ve Ergenlerde Sosyal Gelişim, 61-87. Çantay Yayınları, İstanbul.

Şeremet, E.Ö. (2006). Okul Öncesi Dönemi Çocuklarının (5-6 Yaş) Kendilik Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). Using Multivariate Statistics (sixth ed.). Pearson, Boston.

Tazeoğlu, S. (2011). Çocukların Benlik Algıları, Davranış Sorunları Ve Ana-Babaların Kullandıkları Disiplin Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Turaşlı, N. (2006). 6 Yaş Grubu Çocuklarda Benlik Algısını Desteklemeye Yönelik Sosyal- Duygusal Hazırlık Programının Etkinliğinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ural, O. ve Efe, K. (2005). Aile Sosyal Davranış Denetim Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri . XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli

Ülgen, G. ve Fidan, E. (1997). Çocuk Gelişimi, 7. Baskı. Milli Eğitim Basımevi Yayınları, İstanbul.

Weikart, D.P. (1998) Changing Early Childhood Development Throught Educational Development, Preventive Medicine, 27, 233-237.

Yanbastı, G. (1990). Kişilik Kuramları. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.

- Yavuzer, H. (1993) Ana-Baba Ve Çocuk, 7. Basım. Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yavuzer, H. (2013). Çocuğu Tanımak Ve Anlamak, 11. Baskı. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yörükoğlu, A. (1978). Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Zincirkıran, Z. (2008). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocuklarının Benlik Kavramlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1:

İZİN FORMU

...../...../.....

Değerli katılımcılar...

Bu araştırma Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı kapsamında yürütülmektedir. Araştırmada “5-6 Yaş Arası Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Benlik Kavramı Algılarının Davranış Paternleriyle Olan İlişkisi” incelenecektir. Çalışmamıza katılarak sağlıklı çocuklar, dolayısıyla sağlıklı bir toplum oluşturulması için göstereceğimiz çabaya ortak olacaksınız. Ayrıca araştırmanın neticesi bilimsel literatüre katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Sizlerden aldığımız veriler gizlilik esasına uygun olarak saklı tutulacağından, yöneltilen soruları ve formları içtenlikle ve eksiksiz olarak cevaplamanızı, doldurmanızı rica ediyorum.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Canan Kiziroğlu Balcı

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

Ad Soyad

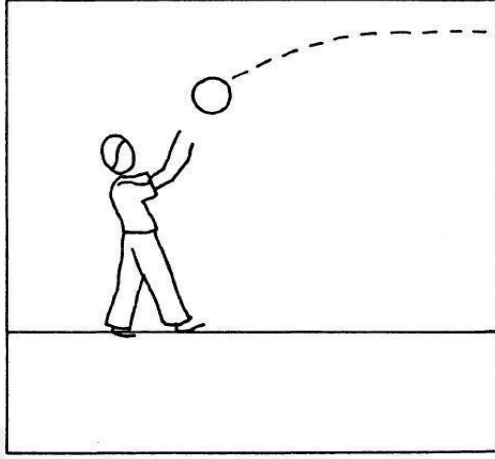
İmza

EK-2:**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

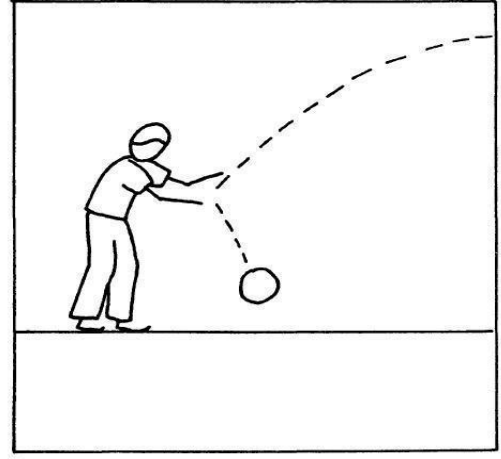
- 1- Kaç çocuğunuz var: 1 () 2 () 3 () 4 ve daha fazla ()
- 2- 2-6 yaş arası kaç çocuğunuz var: 1 () 2 () 3 ()
- 3- Çalışmaya konu olan çocuğunuzun cinsiyeti : Kız () Erkek ()
- 4- Çalışmaya konu olan çocuğunuzun yaşı:
- 5- Çocuğunuzun ruhsal veya fiziksel bir rahatsızlığı var mı: Var () Yok ()
- 6- Varsa nedir belirtiniz:
- 7- Çocuğunuzun sürekli kullanmak zorunda olduğu ilacı var mı: Var () Yok ()
- 8- Varsa nedir belirtiniz:
- 9- Çocuğunuzun bakımı içi sosyal destek alıyor musunuz: Evet () Hayır ()
- 10- Varsa kim: Bakıcı () Büyükanne () Akraba () Diğer ()
- 11- Aile yapınız hangisidir?: Çekirdek aile () Geniş aile () Tek ebeveynli aile ()
- 12- Ailenizin toplam geliri:
	ANNE	BABA
13- Yaşınız :		
14- Eğitim durumunuz		
15- Çalışıyor musunuz	Evet () Hayır ()	Evet () Hayır ()
16- Çalışma şekliniz	Tam gün () yarım gün ()	Tam gün () Yarım gün ()
17- Medeni durumunuz :	Eşimle yaşıyorum ()	Eşimle yaşıyorum ()
	Ayrı yaşıyorum ()	Ayrı yaşıyorum ()
	Boşandık ()	Boşandık ()
	Vefat etti ()	Vefat etti ()
18- Fiziksel veya ruhsal bir rahatsızlığınız var mı:	Var () Yok ()	Var () Yok ()
19- Varsa nedir belirtiniz		
20- Sürekli kullanmak zorunda olduğunuz ilaç var mı:	Var () Yok ()	Var () Yok ()
21- Varsa nedir belirtiniz		
22- Alkol yada uyuşturucu bağımlılığınız var mı:	Var () Yok ()	Var () Yok ()

EK-3: PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ

ÖRNEK MADDE

Bu çocuk, bir topu çok iyi yakalayabilir.

Bu çocuk, bir topu çok iyi yakalayamaz.

YANIT FORMU

1- (1) (0)	9- (0) (1)
2- (1) (0)	10- (1) (0)
3- (0) (1)	11- (0) (1)
4- (0) (1)	12- (0) (1)
5- (1) (0)	13- (0) (1)
6- (1) (0)	14- (0) (1)
7- (0) (1)	15- (1) (0)
8- (1) (0)	16- (0) (1)

EK-4: OKUL ÖNCESİ DAVRANIŞ SORUNLARI TARAMA ÖLÇEĞİ

Çocuğun ismi.....

Tarih.....

Çocuğun doğum tarihi.....

Değerlendiren.....

Cinsiyeti.....

Aşağıda okul öncesi çocuklarda sıklıkla gözlemlenen davranışların tanımları sıralanmıştır. Her cümleden sonra üç ayrı sütun vardır. “ Doğru Değil”, “ Bazen Doğru” ve “Kesinlikle Doğru”. Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta sıklıkla veya yüksek derecede bulunuyorsa “Kesinlikle Doğru” sütununun altındaki bölüme X işareti koyunuz. Eğer çocuk cümlede tanımlanan davranışta daha az sıklıkla veya daha az derecede bulunuyorsa “Bazen Doğru” sütununun altındaki bölüme X işareti koyunuz. Eğer çocuk sizin gözlemlerinize göre cümlede tanımlanan davranışta bulunmuyorsa “Doğru Değil “ sütunun altındaki bölüme X işaret koyunuz.

Her cümlemin karşısına sadece bir X işareti koyunuz.

		Doğru Değil	Bazen Doğru	Kesinlikle Doğru
1	Sakince duramaz. Koşturur veya olduğu yerde zıplar			
2	Kıpır kıpırdır.			
3	Kendisinin yada başkalarının eşyalarına zarar verir.			
4	Diğer çocuklarla kavga eder			
5	Diğer çocuklar tarafından çok sevilmez.			
6	Endişelidir.			
7	İşlerini kendi başına yapmaya meyillidir. Yalnızlığı sever			
8	Çabuk kızabilir. Kafasının taşı çabucak atar			
9	Perişan, ağlamaklı veya üzüntülüdür.			
10	Vücudunda veya yüzünde seğirme, tik ve kişisel özellikleri vardır.			
11	Parmaklarını ve tırnaklarını yer.			
12	Söz dinlemez.			
13	Konsantrasyonu iyi değildir. Dikkat süresi kısıtlıdır.			
14	Yeni şeylerden ve durumlardan korkmaya meyillidir.			
15	Huysuz veya aşırı titizdir.			
16	Yalan söyler.			
17	Bu okul yılında çişini yada kakasını kaçırdı.			
18	Kekeliyor veya pepeliyor.			
19	Başka bir konuşma bozukluğu var.			
20	Diğer çocuklara zorbalık ediyor.			
21	Dikkatsiz			
22	Oyuncaklarını paylaşmaz.			
23	Kolayca ağlar.			
24	Diğerlerini suçlar.			
25	Kolayca vazgeçer.			
26	Diğerlerine karşı bencildir.			
27	Alışılmadık seksüel davranışları var.			
28	Diğer çocukları tekmeler, ısırır, onlara vurur.			
29	Boşluğa bakar.			
30	Sizce bu çocukta davranış sorunları var mıdır?			

EK:5 PURDUE OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARI İÇİN BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ İZİN YAZISI

Re: PURDUE ÇOCUKLAR İÇİN BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ

Merhaba Canan,

Yapı geçerliği çalışmasını yapmış olduğumuz PURDUE ÇOCUKLAR İÇİN
BENLİK KAVRAMI ÖLÇEĞİ'ni Yüksek Lisans tezinde kullanabilirsin. Ekte
yolluyorum. İyi çalışmalar.

Çiğdem Özcan

On 2/1/16, Canan Kızıroğlu Balcı <canankiziroglu@gmail.com> wrote:

> Hocam merhaba

>

> Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı öğrencisiyim.

>

> Geçerlilik çalışmasını yapmış olduğunuz PURDUE ÇOCUKLAR İÇİN BENLİK KAVRAMI

> ÖLÇEĞİ ni Yüksek Lisans tezimde kullanmak istiyorum.

> Ölçeği ve kullanmak için gerekli izni vermenizi rica ediyorum.

>

> Teşekkür ederim

>

> Canan Kızıroğlu Balcı

>

EK-6: ÖZGEÇMİŞ

Canan Kiziroğlu Balcı,

1972 İstanbul doğumludur. 2011 Yılında Anadolu Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. 2012 Yılında Arel Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisansı programına katılmaya hak kazanmıştır. Arel üniversitesinde bir yıl bilimsel hazırlık programını tamamladıktan sonra 2013 yılında Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji bölümüne geçiş yapmıştır. Sorumlu olduğu dersleri başarıyla tamamlamış olup, tez çalışmasını yürütmektedir. Halen özel bir anaokulunda yöneticilik yapmaktadır.

